Samvirke

NR. 16 - 1973 - 15. SEPTEMBER

FORAN REVOLUTION I FORBRUGER-TÆNKNINGEN

Den kolossale forskel, der kan være i miljømæssig henseende mellem to produkter i samme prislag som en motorcykel og en koncertviolin, er udgangspunkt for et forsøg på at anskueliggøre et omvæltende nyt syn på menneskets forbrugsgoder, der kan blive nødvendigt meget snart. Se artiklen side 14-15.

- en ren glæde med
KOGEPLADE-FIX

-den kan De ikke undvære i køkkenet!

- renser og vedligeholder kogeplader - uden sorte fingre!

Generalrepræsentant for Danmark
HENRIK FOGH A/S – KØBENHAVN
Fremstillet i Vesttyskland af YANKEE POLISH LUTH & CO. K.G.

NYHED

Ren ovn med zebo ovn-svamp

Kan De li' småkager, der smager af flæskesteg? Nej, vel...! Med den nye Zebo éngangs-svamp bli'r Deres ovn skinnende ren på få minutter. Fedt og snavs - også i krogene, fjernes effektivt og sikkert. Zebo »ren ovn« smides væk efter brug. Og så er den billig.

L&V-103/2

Angående „Bibelforyngelse"

For nogle måneder siden henvendte journalisten *Kurt Bülow* sig til os angående et interview til *Samvirke*. Vi sagde ja, for Samvirke har jo en meget betydelig læserkreds, og vi har ofte glædet os over bladets gode stof, når vi har fået det tilsendt fra medlemmer af andelsbevægelsen. Vi regnede med, at det lå Samvirke på sinde at underrette sine læsere virkelig om dette emne, der jo optager os selv så stærkt.

Det interview, som Samvirke bragte i bladets nr. 14, er imidlertid behæftet med så mange mangler, at vi har forlangt plads i bladet for en indsigelse og berigtigelse. Det kunne være undgået, dersom Kurt Bülow havde holdt sit løfte om at lade os se artiklen, før den gik i trykken.

Allerede bladets indholdsfortegnelse rummer en fejl: Der var ikke tale om et interview med Anne Sophie Seidelin, der „oversætter Det ny Testamente til nudansk", men med de to oversættere, som Det danske Bibelselskab har betroet at oversætte Ny Testamente til læsebrug. Artiklens gennemgående „jeg" er et falsum. Overskriften: „Bibelen på foryngelseskur" må stå helt for bladets egen regning. Det er ikke hele Bibelen, der er tale om, og „foryngelseskur" forekommer os en nærmest blasfemisk tanke. Guds Ords foryngelseskur – hvad? Det viser sig i første linje, at det også kun er „sprogligt". Men overskriften giver en stemning, som vi aldrig havde drømt om at være med til.

Det samme gælder overskrifterne over de enkelte afsnit. „Skøge, luder eller prostitueret" – „Revolutionære budskaber" – „ De bare numser" – „Evangelierne kortere" – „Hvorfor bibelen er bestseller". Her er man ude på en række sensationer, men ikke på en eneste saglig eller væsentlig oplysning. Det er under niveau. Læserne kaldes „religionsforbrugerne"! Det påstås, at vi oversættere har ladet politiske synspunkter få indflydelse på vor opfattelse af, hvordan der skal oversættes. „Jesu retfærdighedsbegreber vil aldrig kunne bruges til at bakke et borgerligt samfund op . . ." Det er godt med prikker. Fortsættelsen lyder: „eller noget andet samfund af politisk natur". Men i et andelsbevægelsesblad er der jo også mere sensation ved ordene inden prikkerne.

Vi tror i og for sig ikke, at det har været meningen at ødelægge tilliden til vort arbejde på forhånd. Men vi kan ikke lægge navn til meddelelser som: „Oversætterparret har afkortet teksten i Evangelierne, men forlænget den i Brevene". Vi prøvede at forklare Kurt Bülow lidt om forskellen på den sproglige struktur i Evangelierne på den ene side og resten af Ny Testamente på den anden side. Den medfører en kortere dansk form i Evangelierne end i Brevene.

„I nogle tilfælde har det været nødvendigt at smøre tykt på" – vi beder læserne være forvisset om, at vi beklager, at vi nogen sinde indlod os på at forklare Kurt Bülow forskellen på græsk og dansk veltalenhed. Og vi håber læserne vil tro os, når vi siger, at vi aldrig har „forkortet såkaldte overfyldte sætninger kraftigt ned". Det eksempel, han giver, og som han har fået dikteret, skulle demonstrere, at der er forskel på græsk og dansk grammatik.

Ganske vildledende er Bülows referat af Ny Testamentes tilblivelseshistorie. Kun Evangelierne beror på mundtlig tradition, og de tre første evangelier forelå i deres nuværende form mellem år 50 og år 80. Han har taget fejl af forskellen mellem den ældste bevarede lap papir, som ganske rigtigt stammer fra ca. år 120, og så bøgernes tilblivelsesår. Selv om H. C. Andersens Eventyr ved en katastrofe skulle gå tabt for alle de gamle udgavers vedkommende, så vi i dag kun lå med den sidst optrykte, ville de alligevel være skrevet for hundrede år siden, rigeligt.

Oplysningerne om Bibelselskabet som en lukrativ forretning må Bülow ordne med dette selskabs regnskabsfører. Den sidste kvikke bemærkning om kristendom og øl er for så vidt rigtig nok. Den skulle tjene til at belyse den danske ejendommelighed, at masser af danskere lader, som om Kristendommen ikke interesserer dem. Men når hæmningerne falder, kommer mange mennesker ud med deres spekulationer. Om det har nogen indflydelse på bibelsalget, ved vi ikke. Og hvem de bibelske „branchefolk" er, ved vi heller ikke. Der er tale om en sproglig undersøgelse, der viser noget om, hvor hurtigt ordforråd og grammatik ændrer sig. Ordet „frimodig" betød i min barndom noget godt og smukt; nu bruges det om at være fræk. Ordet fræk betød i gamle dage modig. Når tilstrækkelig mange ord ændrer betydning, eller når ord forsvinder (skøge!), må man oversætte igen.

Det har været en bitter oplevelse for os at vise Samvirke gæstfrihed. Sjældent har nogen taget i den grad fejl af hinanden.

PAUL OG ANNA SOPHIE SEIDELIN

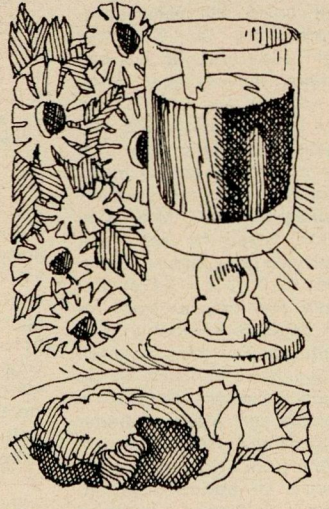
●

At artiklen ikke blev forelagt, beklager vi. Det skyldtes en misforståelse mellem os og journalisten og var selvsagt ikke tilsigtet. Efter vor bedste overbevisning gav Kurt Bülows artikel læserne et sympatisk indtryk af det værdifulde arbejde, der her er udført for bibelselskabet. Det fremgår af Paul og Anna Sophie Seidelins brev, at de ikke er helt tilfredse, men vi håber ved at bringe deres indlæg at have tjent den gode sag. Andet har vi ikke ønsket ved at tage emnet op.
Red.

Vin gør mad til noget særligt

– og så er det ikke engang dyrt. For under en ti'er kan man nu få en jævn og god dagligvin – hvad enten De foretrækker rød, hvid eller rosé.

Palanca vinene

er let sødlige og behagelige vine fra Portugal. De passer til næsten al slags mad – og liver enormt op på en gang frikadeller.
Læs på bagsideetiketten alt om, hvordan De skal servere vinen. Hvilken temperatur, den skal ha', og til hvad, den passer bedst. Samtidig får De at vide, hvor meget sukker og alkohol, vinen indeholder. – Og så prisen! Palanca vin, rød, hvid eller rosé:

1/1 flaske (71 cl)

8,95

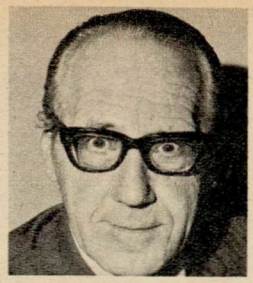
liter pris 12,61

ingen tvivl om kvaliteten

FDB

NB! **Samvirke-rubrik om aktuelle samfundsøkonomiske, forbruger- eller brugsforeningspolitiske emner, behandlet og kommenteret af skribenter „indefra og udefra". Denne gang skriver tidligere direktør i Monopoltilsynet**

NIELS BANKE

Vor velstand og dens problemer

OECD, den internationale økonomiske samarbejdsorganisation, der omfatter de fleste vesteuropæiske lande, USA, Canada og Japan, har i en årrække udsendt en kritisk beretning om hvert medlemslands økonomi. Inden beretningen offentliggøres, må det pågældende lands økonomiske eksperter på et møde besvare en række spørgsmål fra økonomer fra andre medlemslande. Danmark var til en sådan eksamination i juni i år. Det kan ikke undre dem, der har fulgt vor egen politiske diskussion, at kritikken fra OECD navnlig samlede sig om den stærkt stigende offentlige virksomhed i Danmark, vore boligproblemer og den kraftige inflation i landet, og at man understregede sammenhængen mellem de tre arter af vanskeligheder. En af de eksperter, der eksaminerede danskerne, var fra Irland. Han sagde til vor hjemlige TV-reporter, at nok havde Danmark sine vanskeligheder, men samtidig var det et land, som målt med en international alen, kom meget nær ved at være et jordisk paradis, fordi det var et af de mest velstående lande og med en stærkt udbygget sociallovgivning. Han kunne have tilføjet, at Danmark i mindre grad end en række andre industrilande var et kapitalistisk land. Vigtige trafikmidler og offentlige værker drives af stat eller kommuner, en stor del af byggeriet er alment, andelsbevægelse og kooperation spiller en væsentlig rolle for produktion og fordeling.

Danmark: Et af verdens rigeste lande

I vor hjemlige diskussion om vor økonomiske politik glemmer vi ofte, at vi på international baggrund er et velstående land. I de statistiske oversigter, som OECD udsender om medlemslandenes økonomiske forhold, kunne man for nylig finde en oversigt over medlemslandenes bruttonationalprodukt. Tallene er opgjort i dollars. På grundlag heraf kan man opgøre bruttonationalproduktet pr. indbygger i de forskellige lande. Tallene gælder for 1971. For Danmark bliver det 3500 dollars. Det betyder, at Danmark er nr. 6 blandt verdens rigeste lande. Nr. 1 er USA med 5160 dollars. Nr. 2 Sverige med 4400 dollars. Nr. 3 Canada med 4240 dollars. Nr. 4 og 5 er Schweiz og Vesttyskland med 3880 og 3550 dollars. Lige efter Danmark kommer Norge, Frankrig og Australien.

Danmark er også ganske godt placeret blandt verdens industrinationer med hensyn til den igangværende udvikling, idet den årlige vækstrate fra 1965 til 1970, 4,5 pct., svarer til gennemsnittet for OECD-landene og er mere end væksten i USA og Sverige. Japan ligger her i spidsen med en årlig vækst på 12 pct. De fleste fællesmarkedslande har en lidt større vækst end Danmark.

Spil om Sorteper?

De statistiske beregninger, som ligger til grund for nationalproduktopgørelserne, er forbundet med stor usikkerhed, og der kan rettes flere indvendinger imod dem, f. eks. at en vækst i den offentlige administration, hvis service i forhold til befolkningen man ikke har noget mål for, vil indgå i beregningen som en forøgelse af nationalproduktet. Man skal derfor ikke lægge for stor vægt på enkelthederne i industrilandenes rækkefølge. Alt i alt er der dog ingen tvivl om, at også reviderede opgørelsesmåder vil give det resultat, at Danmark materielt har en god position inden for de rige lande i verden. Det må vi ikke glemme, når massemedierne gang på gang fortæller os om vore økonomiske krisetilstande.

For nogle vil denne baggrund hurtigt blive inddraget i kritikken og brugt til en ekstra understregning af, at vore politikere har gjort det rigtigt skidt. En sådan opfattelse er imidlertid kun rigtig, hvis man udelukkende opfatter vort samfundsmæssige fælleskab som et spil om „Sorteper", der altid skal gives videre.

Det, der fremdrages af OECD, og i flere år har været vore vanskeligheder, kan samles i tre sæt hovedproblemer: En inflation, som ofte har været kraftigere end i en række lande, vi samhandler med. En uheldig udvikling af betalingsbalancen over for udlandet, så vi har måttet optage store udenlandske lån. For det tredie en vækst i den personlige beskatning, der kan befrygtes at hæmme arbejdsindsatsen, og som har hæmmet den private opsparing.

Hensynet til økonomisk balance: Navnlig snak

Skal man understrege hovedgrundene til disse stadige vanskeligheder, kan man især fremhæve tre forhold. Fagforeningerne inden for alle erhvervsområder i samfundet har under velstandsstigningen sørget for, at arbejdsindsatsen er blevet bedre betalt. Aflønningerne har i en årrække vist stigninger på ca. 10 pct. Det er så ikke mærkeligt, at priserne samtidig er steget 5-6 pct. I år bliver begge stigninger noget større. Udviklingen af lønningerne har haft fuld tilslutning fra medlemmerne af de forskellige organisationer, og der er ikke mange vælgere her i landet, der vil gå imod, at det er rimeligt, at det navnlig er dem, der arbejder, som har fået del i velstanden. Det andet forhold: Man har inden for den offentlige sektor stærkt udbygget undervisningsvæsenet og den sociale lovgivning. Også en sådan udvikling under stigende velstand vil de allerfleste vælgere stille krav om.

Endelig har man gennem en kompliceret boligpolitik søgt at varetage de flest mulige vælgeres interesse. Det har betydet, at boligpolitikken ofte har været inflationsfremmende, og at nogle af de unge er blevet tabere, men alligevel har den givet landet den bedste boligstandard i verden. Mange vælgere vil her være enig med nationaløkonomen Jens Warming, der levede for en menneskealder siden og ofte fastslog, at man skal spise, som man har råd til – gå lidt tarveligere klædt, end man har råd til – og bo lidt bedre, end man egentlig har råd til.

Det man herefter kan sige om politikerne er, at de i høj grad har fulgt deres vælgere, og at hensynet til den økonomiske balance navnlig er blevet til snak, som vælgerne dels ikke har forstået, og dels ment at andre grupper skulle tage sig af. Det har givet både politikerne og os alle hovedbrud, men det har slet ikke ført landet ud i elendighed.

NIELS BANKE

Samvirke
46. årg. nr. 16, 15. sept. 1973

Udkommer med 22 numre årligt, dateret 1. og 15. i hver måned, dog ikke 1. januar og 15. juli.

5 Erik Nørgaard fortæller om glæden ved at bo på en ødegård.

8 Jørgen Munkebo møder i en sjællandsk stationsby en verdensberømt portrætfotograf.

10 Mogens Korst beskriver forbrugerens kapløb med priser og skatter.

12 Virtus Schade præsenterer en tysk digter og gendigter nogle af hans vers.

14 Aage Büchert vurderer to lige kostbare forbrugsgoder på en ny måde.

17 Holger Holm udspørger kulturuddeler Niels Mathiassen om hans varesortiment.

31 Kurt Bülow beskriver folkeuniversitetets nye profil.

Faste rubrikker:

2 Debat.

16 Gébé.

22 Brugsen i familiens hverdag.

23 Rejsespalten.

24 Hej! Børnenes side.

26 Forbrugersiderne.

20 og 29 Vareorientering.

I næste Samvirke:
En munter forbrugertest af en hidtil uudforsket beklædningsgenstand.

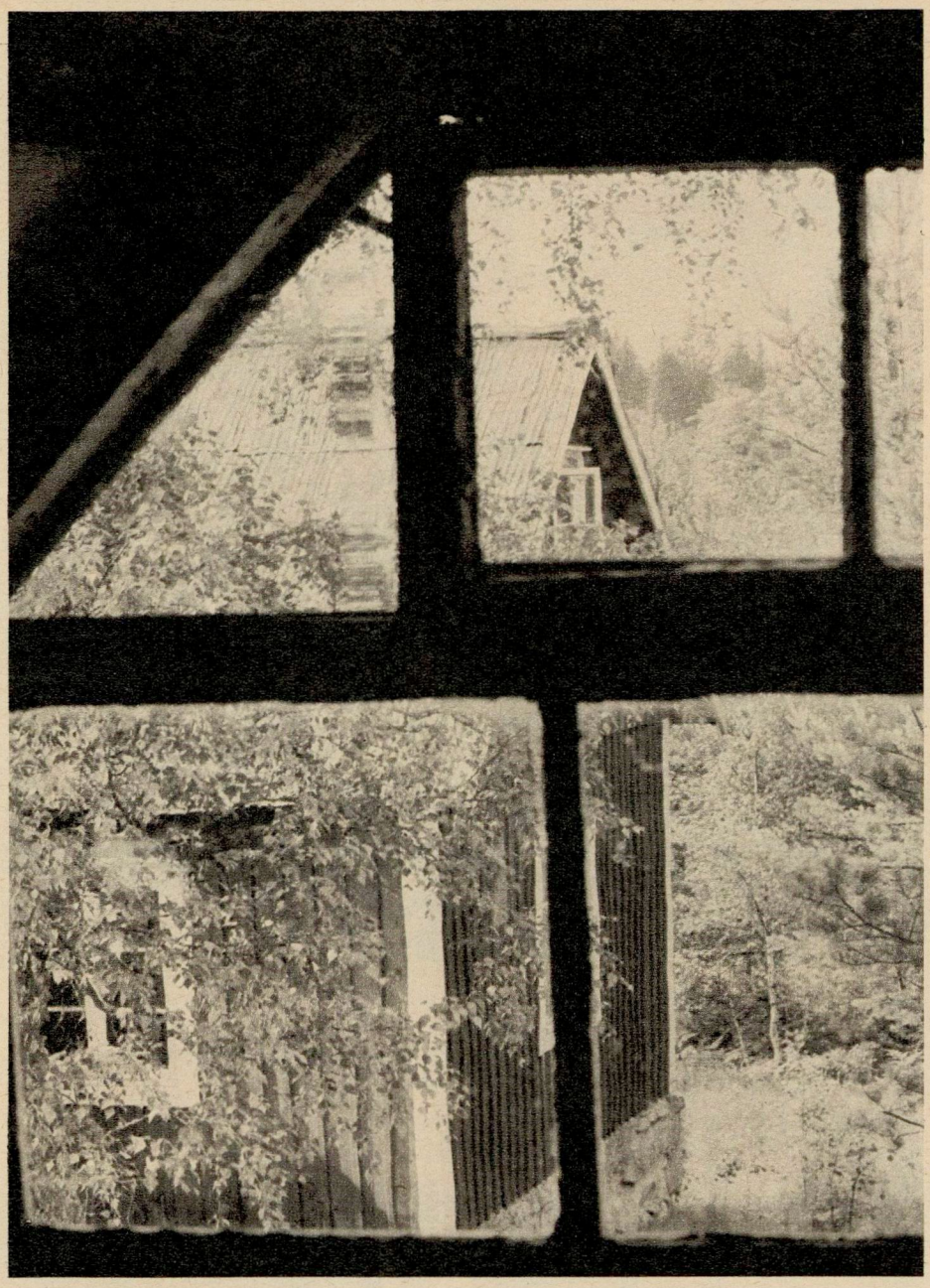
Samvirke udgives af Fællesforeningen for Danmarks Brugsforeninger. Redaktører: Aage Büchert (ansvarshavende) og Kaj Christiansen. Redaktionschef: Otto Riis. I redaktionen: Ellen Munkgaard (forbrugerstof), Jens Chemnitz Povelsen, Vibeke Ramsing (grafik).

Fotografer: Viggo Kragmann (1), Erik Nørgaard, Nanna Büchert (5, 6, 7), Aage Remfeldt (8, 9), Nordfoto (12), Sisse Jarner (17), Mogens Laier (20).

Samvirkes adresse: Roskildevej 65, 2620 Albertslund. Telefon: (01) 64 88 11.

Samvirke påtager sig intet ansvar for manuskripter, fotos og tegninger, der uopfordret indsendes.

Tryk: Egmont H. Petersen, Gutenberghus.

AF ERIK NØRGAARD
FOTOS: ERIK NØRGAARD. NANNA BÜCHERT

ØDE-GÅRDEN -EN REJSE TILBAGE TIL DE GRATIS GLÆDER

Velfærdsdanskerne slapper af fra deres eget velfærd i den primitivitet, der har lagt mange svenske gårde og huse øde.

Udviklingen går i ring.

Netop i dette øjeblik sidder jeg over en fordums kostald i en gård fra 1931 dybt inde i de blekingske skove. De oprindelige ejere forlod gården, fordi den var for primitiv. Mange andre gårde og huse her på egnen blev forladt, fordi folk ikke kunne skaffe føden. Mange udvandrede til Amerika. Mobergs *Udvandrerne* foregår her på egnen. Små marker, rydninger i skoven, ligger tilbage som minder om en forgæves kamp med den fattige, sandede eller sumpede jord. Marker og veje er indhegnede med sten, der år efter år er brudt op fra jorden, når træerne var ryddet. Ufattelig slid og ødelagte rygge er nedlagt i disse stengærder.

Nu har en dansk velfærdsfamilie taget gården i besiddelse, og på samme måde er det gået med utallige andre „ødegårde" i Sydsverige.

Velfærdsdanskerne er blevet svenske gård- og husejere bl. a. for at nyde den primitivitet, der i sin tid gjorde livet surt for de oprindelige ejere. Det er blevet en flugt fra farve-tv, telefon, dybfrysere, køleskabe og Arne Jacobsen-møbler til udendørslokum, petroleumslamper og åbne brønde (selv om mange „ødegårde" har fået indlagt vand og elektricitet).

Men ikke nok med det: primitiviteten, idyllen, freden og ensomheden nydes i særlig grad, fordi den lægger afstand til de høje menneskelige omkostninger, som derhjemme er forudsætningen for den relative velhavertilværelse, der f. eks. muliggjorde købet af ødegård...

Det er det, jeg mener med, at udviklingen går i ring.

(Fortsættes side 6)

(Fortsat fra side 5)

BYGGEDE EN NY GÅRD

Da vi første gang kom herop for år tilbage, medbragte vi en del almindeligt husgeråd: knive, skeer, gryder, spande osv. Vores nærmeste nabo, *Alfred Karlsson,* tog tingene i nærmere øjesyn én for én. Studerede dem. Undersøgte deres anvendelighed. Vurderede metallets bøjelighed. Til slut afsagde han sin dom: den her gaffel er jäkla bra, men fy fán for en kniv at kaste penge bort til. Det var altsammen ting, som han selv havde fremstillet i tidens løb, fordi man herude i skovene aldrig har købt ting, man selv kunne fremstille. Han har et nært, reelt forhold til alle de ting, han bruger. Han er ikke en blind, sløv indkøbsslave som vi andre.

Samme Alfred Karlsson – nu over 70, men stærk som en bjørn – har i bogstaveligste forstand selv bygget den gård, vi bor i om sommeren.

I slutningen af 20'erne boede han i et hus et stenkast herfra, men en aften, han kom hjem, var den nedbrændt til grunden efter et lynnedslag. Han gik derefter i gang med at bygge denne gård, når han om aftenen kom hjem fra tømmerarbejde for andre. Klog af skade (og til glæde for os) byggede han den nærmere en sø og lagde god afstand mellem de tre bygninger. Det mindskede risikoen for en ny, total brandkatastrofe.

Alle tre huse er af træ, som Alfred har hentet i sin egen skov. Fundamentet er kampesten, som findes overalt. Sandet til mørtelen har han gravet ud af de sandede skrænter mod søen. Tagene er lavet af birke-spåner, der er lagt på lap for lap. Til det indvendige træværk er der mange steder brugt træsøm, som Alfred selv har skåret til af asketræ. Kun materialer som cement og glas måtte han købe.

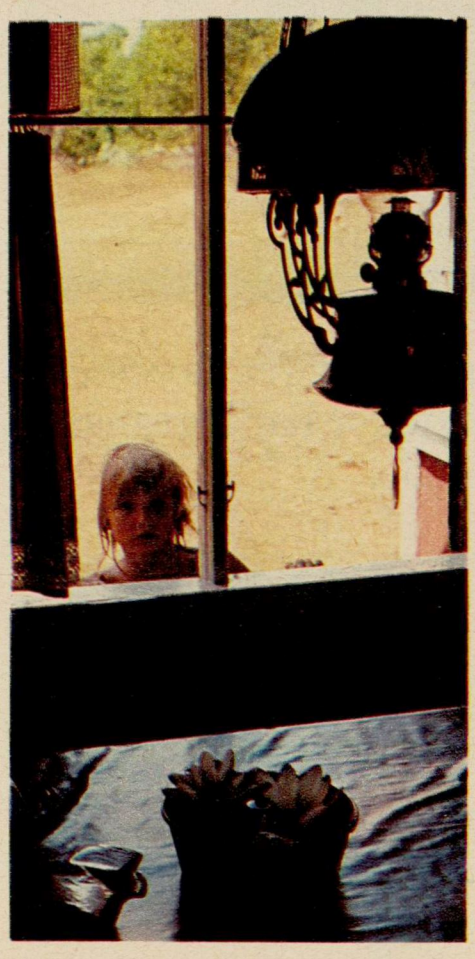
BETYDNINGEN AF ET LOKUMSBRÆT

Alfred Karlsson boede her kun i få år, indtil han fik råd til at købe en større og bedre gård en kilometer herfra, og han er stadig eneste nabo til hans egen, gamle gård. Og det er et held for os. Han har bevaret kærligheden til stedet og har triumferet, når alt det, der siden hans tid er bygget til, efterhånden er rådnet væk. Det gælder bl. a. en kæmpemæssig veranda, som en tidligere dansk „ødegårds-ejer" byggede til. Men hvad skal man også med en herskabsveranda, når man kan sidde i græsset?

Da vi overtog gården, var her fint wc med træk og slip. Det havde blot den ulempe, at det ikke kunne anvendes. Med stort besvær var kummen slæbt herop, og man var gået i gang med installationen, men der var ikke taget mange spadestik i jorden, før man nåede ned til det svenske urfjeld, og her strandede alle drømme om at gøre wc'et funktionsdygtigt!

Ødegården – et paradis for børn.

Tilbage til petroleumslampens tidsalder.

Fra ødegårdskøkkenet.

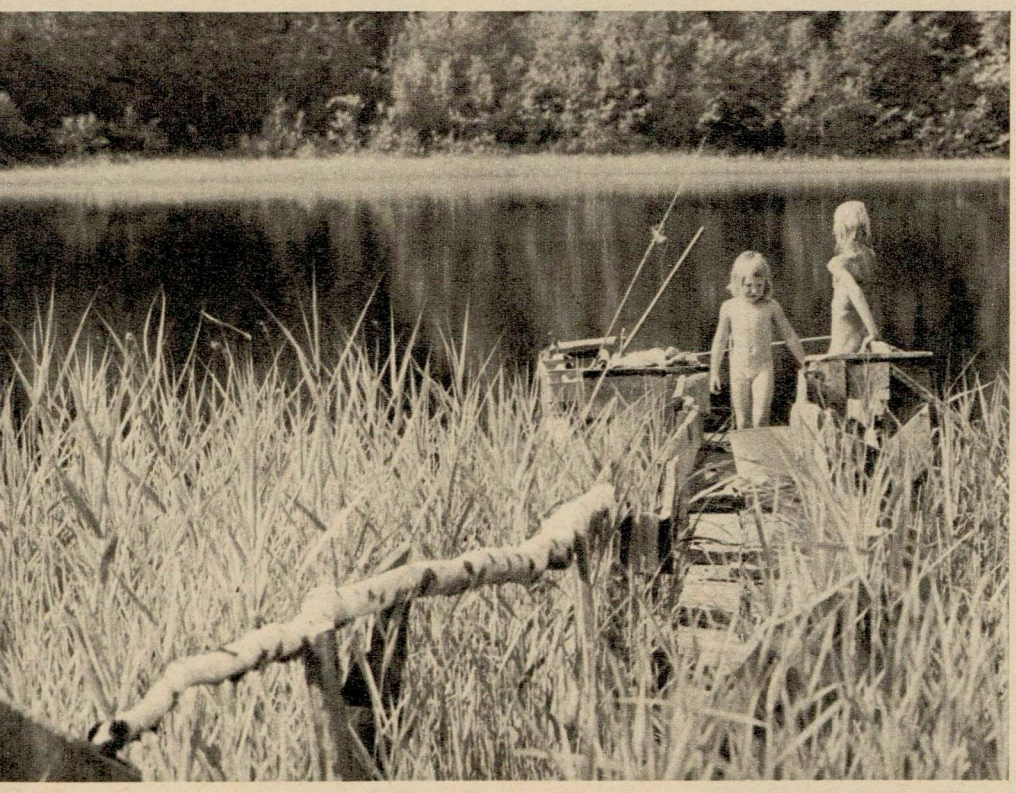

Vores nabo, Alfred Karlsson, der i 1931 byggede den gård, vi bor i.

Vi har bygget en 30 meter lang bade- og bådebro ud gennem sivene i søen. Det var et ret svært foretagende. Mange steder hviler „bropillerne" på synlige klippestykker i søen, og andre steder måtte vi ramme pæle tre-fire meter ned i mudderet.

De daværende danske ejere måtte vende tilbage til udendørslokummet, som vi siden overtog. Desværre måtte det senere erstattes med et andet lokum, og denne gang var det os, der begik en stor fejl. Det oprindelige lokum var forsynet med et bræt med *to* huller, så et par kunne sidde og snakke hyggeligt, mens naturen gik sin gang, men det nye lokumsbræt fik kun *ét* hul, og først nu bagefter må vi erkende, at en mulighed for fornuftig selskabelighed er gået tabt. Men vi har i hvert fald bevaret princippet med at sende de menneskelige affaldsstoffer ud i et direkte kredsløb med naturen.

VAND – EN KOSTELIG VARE

Ødegårdstilværelsen er på mange måder et ferietrip til drømmen om en ustresset, harmonisk og ukompliceret tilværelse; en genopdagelse af det tabte forhold til jord, himmel, vand og ild.

Hjemmefra er man f. eks. vænnet til, at vand er noget, der løber ud af en hane. Man er ukritisk over for kvaliteten, og man drømmer ikke om at spare.

Her er vand en kostelig vare. Det er noget, vi henter i spande fra en brønd, der ligger et par hundrede meter fra huset. Vi kan ikke hente det i ubegrænsede mængder. Netop nu er det tørke, og man er glad, hvis man kan ligge på maven og hejse en spandfuld op. Vi må spare på hver dråbe. Vi kan højst bruge det til drikkevand og delvis til madlavning. Vand til alle andre formål må vi hente i søen.

Sandsynligvis kunne vi også drikke søvandet. Søen er sikkert lige så ren, som da den i sin tid blev skabt af de smeltende isbræer. Vi bor kun to familier ved søen, og vi prøver at undgå at bryde ind i naturens mekanisme. F. eks. er sulfo selvfølgelig bandlyst. Her kommer bymenneskets vane og (undertiden velbegrundede) angst ind i billedet. Vi tør ikke drikke vandet.

Vi har også opdaget, at vand er noget, der smager forskelligt. Hjemme har vi et neutralt forhold til det hårde, kalkede vand. Vi drikker det uden nogen lyst af nødvendighed. Her drikker man vand, fordi det er velsmagende, og tidligere år har vi kørt flere kilometer for at hente vand af særlig høj kvalitet i en kilde, vi kalder „Wilckes kilde" (efter en derboende dansk politiadvokat). Det kan vi ikke i år. Den smule vand, der kommer i denne tørre sommer, opsuges hurtigt af jorden.

FERIEDRØMMEN

Her har aldrig været indlagt elektricitet. Selvfølgelig ville det være en stor behagelighed, hvis vi kunne få lys blot ved at trykke på en knap, men ved nærmere eftertanke blev vi enige om, at omkostningerne ikke stod mål med nødvendigheden. Livet finder sin egen rytme i løbet af et par sommermåneder. Trætheden og søvnigheden melder sig med mørket, og man står op med lyset. Desuden er petroleumslamper en fortrinlig lyskilde.

Når vi er i det sentimentale hjørne, taler vi om at flytte herop for tid og evighed. Vi kunne leve for et minimum af det, vi bruger i Danmark. De samlede udgifter til gårdens „drift" (bl. a. brandforsikring og ejendomsskat) er under 200 danske kroner om året. Fra naturen får vi et fint, gratis kosttilskud. I søen fanger vi aborrer og gedder. I skoven henter vi de sjældne morkel-svampe om foråret og kantareller hen på høsten. Og her er massevis af bær: små, søde jordbær og hindbær.

Men vi er godt klar over, at det er urealistiske sommertanker. Vi er bundet af vaner, hensyn og praktiske problemer (f. eks. børnenes skolegang) i Danmark, som vi ikke kan frigøre os fra; i hvert fald ikke i en overskuelig fremtid. Desuden: hvordan vil vi i de lange, sure vintermåneder kunne klare den primitivitet, som vi nyder om sommeren: den åbne brønd nede på engen, udendørslokummet, det gamle støbejernskomfur til træ-brændsel, de 25 kilometer til den nærmeste butik – alt det, der i sin tid fik folk til at gå fra deres gårde og huse?

Nej, udviklingen går nok i ring, men vi har ikke det fornødne mod til at bryde ringen – og det er nok bedst sådan.

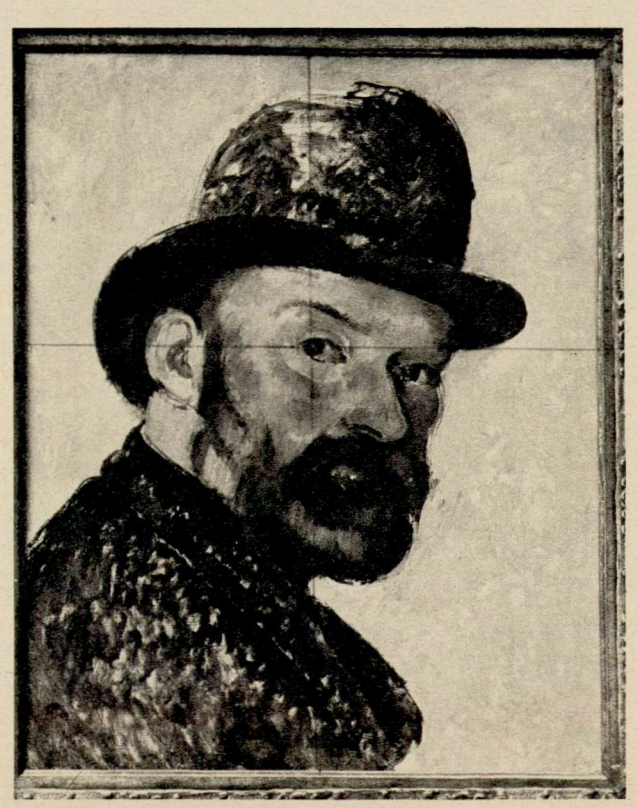
ERIK NØRGAARD

Aage Remfeldt udøver i dag sin kunst i et spartansk atelier i en lille, sjællandsk stationsby. Men hans billeder af landsbyskønheder og nobelpristagere har gjort ham verdensberømt som en af portrætfotograferingens stormestre og har i mere end en menneskealder hentet guldmedaljer og andre fornemme, internationale hædersbevisninger hjem til den nu 83-årige fotograf.

DEN VERDENSBERØMTE PORTRÆTKUNSTNER I DEN LILLE STATIONSBY

Et af Aage Remfeldts mest berømte billeder – „Hanne" – en lokal skønhed fra Havdrup.
Billedet af „Hanne" er lavet efter samme principper som malerkunstens gamle mestre anvendte. Øjet er lige i centrum af billedets længdeakse – nøjagtig som på den franske maler Cezannes billede „Mand". – Begge billeder overholder retningslinjerne i det såkaldte „gyldne snit", der gennem årtusinder har været anvendt som et ideelt middel til at opnå en smuk komposition.

TEKST: JØRGEN MUNKEBO
FOTOS: AAGE REMFELDT

Man føler sig sat tilbage til århundredets begyndelse, når man går op ad de skæve, slidte trapper, der fører til portrætfotografen i den lille sjællandske stationsby *Havdrup*. Atelieret er spartansk udstyret med nogle medtagne stole og et veltjent træbord. I hjørnet står apparatet gemt af vejen – et kæmpestort monstrum af træ og messing og ubestemmelig alder. Over det hele svæver en umiskendelig atmosfære af husets velnærede kat.

Aage Remfeldts portrætter bliver leveret i et beskedent omslag af hvidt karton. Han sælger hverken glas eller rammer.

Man skal heller ikke forvente at blive betjent af en smilende og elskværdig professionel, der beder en om at se til højre, til venstre og lige ud, jatak, og så et lille smil.

Hos Aage Remfeldt får man selv lov til at slæbe rundt på stolene, hvorefter man bliver sat i dem og provokeret, mishandlet, vendt og drejet, mens den sære, gamle mand går rundt og mumler og snakker om alt muligt mærkeligt. Der går adskillige minutter imel-

lem, at han i det skjulte trykker på gummibolden til fortidsuhyret, mens man halvvejs hypnotiseret sidder og stirrer ind i linsen, der er på størrelse med en underkop.

UDSTYR FRA FØRSTE VERDENSKRIG

Et af de objektiver, Remfeldt benytter, forstørrer så kraftigt, at han må flytte apparatet helt tilbage i lokalet for at få hele ansigtet med på billedet. Han fik det fra Tyskland under 1. verdenskrig, selv om de tyske myndigheder havde forbudt at sælge så kraftige objektiver til private – og navnlig udlændinge. De blev nemlig benyttet til spionfotografering fra flyvemaskiner. Remfeldt søgte flere gange om tilladelse og fik hver gang afslag.

Men en dag skulle han fotografere den tyske handelsattaches datter...

– Prøv at ansøge en gang til, mumlede den tyske diplomat, da han havde set billedet. Det gjorde Remfeldt, og få uger efter havde han det eftertragtede objektiv.

Det hører jo til sjældenhederne, at portrætter laves i mere end nogle få eksemplarer – men med Remfeldts billeder er det en anden sag. Mange af dem løber verden rundt og henter guldmedaljer, sølvmedaljer og andre fornemme hædersbevisninger hjem til den gamle fotograf. Han er nemlig en af de store mestre inden for portrætfotografering og forlængst verdensberømt gennem sit arbejde.

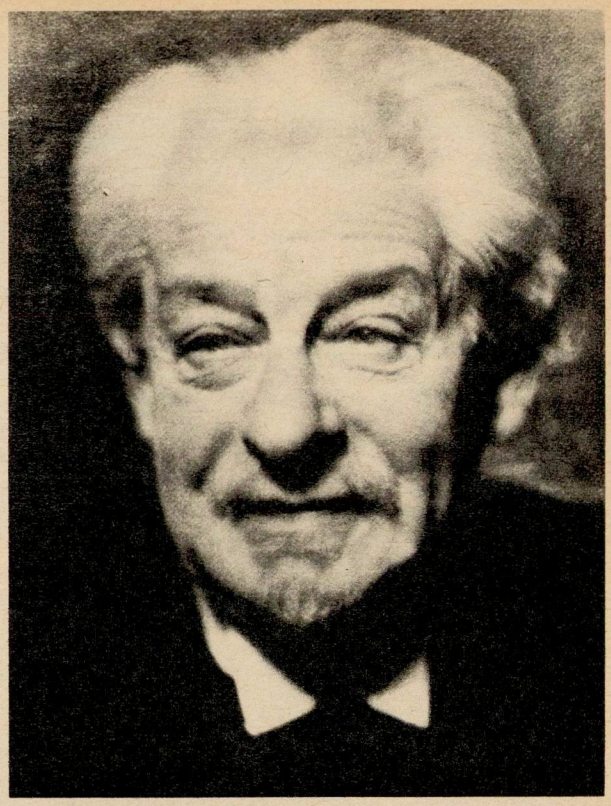
Trappeopgangen til atelieret er beklædt med indrammede diplomer fra alverdens lande. Det vil være ganske uoverkommeligt at remse alle de mange priser op. Det må være tilstrækkeligt at fortælle, at han er *æres*medlem af den internationale sammenslutning for fotografisk kunst. Desuden har han gennem de sidste 35 år været præsident for *Foreningen for Fotografisk Kunst* i Danmark. I årenes løb har foreningen holdt 18 udstillinger med international, fotografisk kunst på *Charlottenborg*. Den næste kommer i 1974 – hvis alt går vel. Sidste udstilling gav nemlig et pænt underskud, som Remfeldt måtte betale af sin egen lomme...

PORTRÆTTET SKRIVER KULTURHISTORIE

I årenes løb har han fotograferet hundredvis af verdens berømtheder. Videnskabsmænd, skuespillere, forfattere, andre kunstnere – og ganske ukendte mennesker. En ung Havdruppige ved navn *Hanne* er et af den nu 83-årige fotografs seneste mesterværker. Det alene har hentet dusinvis af præmier hjem på internationale udstillinger.

Egentlig er det vist forkert at kalde Remfeldt for fotograf – selv om det var det, han blev uddannet til på Teknologisk Institut i århundredets begyndelse, dengang fotografering var en ny og næsten ukendt videnskab herhjemme.

Et af Aage Remfeldts første portrætter i rækken af berømte personligheder – forfatteren og kritikeren Georg Brandes, der døde i 1927. – Han var en stor mand, siger Remfeldt – og meget velbegavet – men også lidt af en filur. Han talte uafbrudt, mens jeg fotograferede ham.

Betegnelsen „lyskunstner" passer bedre. Sådan er han blevet omtalt i anmeldelser.

Men hvad er forskellen på en almindelig portrætfotograf og en lyskunstner? Remfeldt giver selv svaret i en lille bog, han fik lavet i 1936 og trykt i nogle få hundrede eksemplarer. Den hedder *Portrætter* og vil være sin vægt værd i platin for enhver fotograf i dag. Selv har Remfeldt kun to eksemplarer tilbage af den.

– Det er portrættøren, der arbejder med den lyskilde – den elektriske – som han er helt herre over. Og de resultater han opnår, står direkte i forhold til

(Fortsættes side 10)

Remfeldt-portræt af forfatterinden Sigrid Undset, norsk nobelpristager og bl. a. berømt for storværket Kristin Lavransdatter. Selv sagde hun om portrættet, at hun lignede Beethoven i endnu mere tragisk udgave end sædvanlig...

(Fortsat fra side 9)

hans værdi som menneske og de evner, han som portrættør er i besiddelse af, hævder Remfeldt. – Personskildringen – i billeder – tilhører de midler, med hvilke samtidens kulturhistorie skrives...

Remfeldts egen „lyskilde" er af særdeles primitiv – og effektiv – art. Et system af kviksølvlamper og en 2000 W-pære monteret bag et stykke hvidt lærred og ophængt i loftet. Det giver ham præcis den lyseffekt, han arbejder bedst under.

ET NEJ TIL KONG HAAKON

I 25 år arbejdede Remfeldt i Norge og fotograferede mange af landets store bl. a. daværende kronprins *Olav* og dronning *Maud*. Da kong *Haakon* havde set portrætterne af sin hustru og søn, sendte han bud efter Remfeldt og bad ham fotografere sig på det kongelige slot.

– Det måtte jeg desværre sige nej til. Det ville blive et frygteligt besvær at flytte alt det tunge apparatur. Jeg sendte bud tilbage, at kongen var meget velkommen hos mig. Han ville gerne komme – men da han endelig havde tid, var jeg rejst til *Firenze*, så det blev aldrig til noget...

Remfeldt benytter belysningen som middel på samme måde som de gamle malere. – Hvis lyset kommer højt oppe fra, fremhæver det karakteren og viljestyrken hos modellen, og det er i almindelighed det høje lys, der bør bruges på mandlige modeller, forklarer han. Et lavere lys fremhæver det åbne og tillidsfulde så det bruges fortrinsvis på kvindelige modeller – og især på børn. Hvis lyset kommer lidt fra siden, vil det yderligere understrege karakteren hos modellen – og hvis lyset kommer lige forfra, fremhæver det ansigtets symmetri og giver den fordelagtigste belysning af en smuk kvindes ansigt.

Remfeldt viger ikke tilbage for at løfte en kritisk røst, når han synes, portrætfotograferingens grundregler bliver krænket groft. Sidst kritiserede han i hårde ord udformningen af sidste års julemærke med Dronning Margrethe og prins Henrik. I et indlæg i *Berlingske Tidende* forklarede han, så det blev åbenlyst for enhver, at det var en fotografisk dødssynd, at regentparret var taget i højrevendt profil. – Man „læser" et billede fra højre mod venstre, så man kom ind på regentparret fra nakken, hvilket giver et tillukket og utilnærmeligt indtryk. Hvis man havde spejlvendt billedet, ville det have virket meget mere åbent.

– Forøvrigt er det da mit største ønske, tilføjer han nu, at dronningen får tid til at komme herned en dag, inden det bliver for sent...

JØRGEN MUNKEBO

Af redaktør, cand. polit. Mogens Korst

Forbruger

Sluger skatter og prisstigninger ikke det hele? spørger mange forbrugere, når de ser på de voksende pengeindtægter, de fleste har opnået. Inflationen både i indtægter og udgifter går så stærkt, at det kan være svært at bevare overblikket. Artiklen her giver nogle kendsgerninger om, hvordan en dansk gennemsnitsfamilies indkomst har udviklet sig i den sidste halve snes år, og om hvorledes man har anvendt disse penge.

Man kan i dag regne med, at de danske forbrugeres samlede pengeindtægter i 1973 ligger i hvert fald 15 og måske 16-17 pct. – altså omkring en sjettedel – højere end i fjor. Det er den stærkeste stigning siden 1969 – det „skattefri" år, da alle gjorde sig umage for at tjene flere penge, inden kildeskatten trådte i kraft.

Mange forbrugere har en stærk fornemmelse af, at det alligevel er sværere end nogen sinde at få pengene til at slå til, blot til en opretholdelse af den hidtidige levestandard, men statistikerne erklærer, at der trods skatter og prisstigninger er noget tilovers til øget privatforbrug. Det forventes at blive ca. 4 pct. større end i fjor, altså en fremgang på en femogtyvendedel mod en sjettedel i kontantindtægten.

19.000 kr. pro persona

Hermed fortsættes en udvikling, der har kunnet iagttages år for år gennem en snart meget lang periode.

I løbet af de syv år fra 1964 til 1971 er vore samlede udgifter til privat forbrug blevet praktisk taget fordoblet – fra godt 39 til næsten 77 milliarder kroner. I år kan man regne med, at vi 5 millioner danskere har i alt ca. 95 milliarder kr. at give ud på vort private forbrug, dvs. gennemsnitlig 19.000 kr. pro persona, men 1971 er det seneste år, for hvilket der foreligger en opgørelse over, hvorledes vort forbrug fordeler sig på de forskellige hovedposter.

Tabellen på modstående side fortæller, hvorledes vi har anvendt hver 100 kroner, der i 1971 blev tilovers til forbrug, når skatter og opsparing var betalt. Den største post er – nu som før – fødevarerne, hvortil vi har brugt 21 af de 100 kroner. Det er en andel, der bliver mindre og mindre med tiden. Med de voksende indtægter skal vi bruge en stadig mindre del af vore penge til at blive mætte for – et udtryk for en stadig voksende levestandard.

Mere til radio, tv og møbler end til husleje

Vi danskere lægger åbenbart ikke overvældende stor vægt på vor beklædning – kun 6 kroner af hver 100 kroners samlet forbrug anvendes til fodtøj, tekstiler og beklædning, og dette er tillige en af de udgiftsposter, der er mindst stigning i. På den anden side anvender vi hele 13 kr. af hver 100 til radio, fjernsynsapparater, møbler, foto- og sportsudstyr og den slags ting – og dette er mere end de 10 kroner af hver 100, „Familien Danmark" taget som helhed spenderer på f. eks. huslejen. Vi drikker og ryger også for lige så mange penge, som vi bruger til husleje, fortæller tabellen.

Prisstigninger tog to tredjedele

Når vi fastslår, at det samlede danske privatforbrug i kroner og øre stort set fordobledes fra 1964 til 1971, så må det tilføjes, at af denne stigning beslaglagde prisstigningerne på forhånd de to trediedele. Reelt, altså målt i vare*mængde* eller i bedre (dyrere) vare*kvalitet*, er forbruget „kun" forøget med omkring en trediedel i løbet af de syv år fra 1964 til 1971.

Tabellen viser endvidere, hvordan vi har brugt hver ny tilkommende 100 kroneseddel af de penge, hvormed vort forbrug *reelt* er steget gennem de syv år fra 1964 til 1971.

ens kapløb

MED PRISER OG SKATTER

Der er gået en del penge til – trods alt – at forøge og forbedre vort fødevareforbrug – f. eks. ved at købe mere forarbejdede produkter – og næsten lige så meget til at forøge forbruget af drikkevarer og tobak. Men det er dog møbler, radio-TV og andre „varige forbrugsgoder til hjemmet og til personligt forbrug", der tegner sig for den største post i vort forbrugs stigning, 25 kroner af hver ekstra 100 kroner, hvormed vi reelt har forøget vort samlede forbrug i løbet af denne syv års periode.

Skatterne steget mere end forbruget

Nu går disse tal og tabellens oplysninger jo på, hvordan vi har brugt de penge, der er til rådighed for vort private forbrug. Men der foreligger også en undersøgelse, som viser, at *skatterne* er den post, der er steget stærkest – langt stærkere end forbruget – næsten uanset hvilken periode man vælger at betragte.

I 1955, for eksempel, var den gennemsnitlige indkomst for en lønmodtagerhusstand 13.569 kr. Der betaltes kun 1.508 kr. i personlige skatter, opsparingen (herunder også livsforsikringer, prioritetsafdrag o. l.) androg 635 kr. og tilovers til privat forbrug var der 11,426 kr. I 1966 var indkomsten steget til 40.320 kr. (en tredobling), men skatterne var mere end firdoblet til 6.930 kr., opsparingen ligeledes firdoblet til 2.640 kr., mens der var 30.750 kr. tilovers til forbrug. Det var næsten tre gange så mange forbrugspenge som i 1955, men denne stigning skulle jo også dække, at varerne var blevet dyrere.

I 1971 (nyeste tal) var den gennemsnitlige indkomst for en dansk lønmodtagerfamilie steget til 66.960 kr. (her er som før tale om hele familiens indtægt). Det er en femdobling i forhold til ovennævnte forbrugsundersøgelse i 1955. De personlige skatter er imidlertid fra 1955 til 1971 blevet tretten gange så store, nu 19.435 kr. Opsparingen er knap femdoblet til 2.990 kr. Og forbruget er knap firdoblet, til 44,535 kr., en fremgang der er fremkaldt af både prisstigninger og en reel forbrugsforøgelse.

Skatterne er på denne måde kommet til at indtage en stadig større plads på familiens budget. Ser man på, hvordan hver 100 kroneseddel blev givet ud af den danske lønmodtagerfamilie ved de fire seneste undersøgelser, bliver billedet således (afrundede tal):

	Skat	Opsparing	Forbrug
1955	11	5	84
1963	14	7	79
1966	17	7	76
1971	29	5	66

	Hver 100 kr. privatforbrug anvendes sådan:	Hver 100 kr. forbrugsstigning blev brugt til:
Fødevarer	21 kr.	15 kr.
Drikkevarer og tobak	10 –	12 –
Fodtøj, tekstil og beklædning	6 –	8 –
Husleje	10 –	7 –
Brændsel, el, gas, varme	2 –	2 –
Varige forbrugsgoder til hjemmet og til personligt brug	13 –	25 –
Anskaffelse og vedligeholdelse af egne transportmidler	6 –	3 –
Andre forbrugsvarer	15 –	18 –
Kollektiv transport og kommunikation	4 –	2 –
Andre tjenesteydelser	9 –	3 –
Udgifter i udlandet (rejser m. v.)	4 –	5 –
Tilsammen	100 kr.	100 kr.

Når skatterne er betalt, og den private opsparing har fået sit, har de danske forbrugere ca. 260 millioner kr. om dagen til privatforbrug. Første kolonne i tabellen herover fortæller, hvordan vi anvender hver 100 kroneseddel, der gives ud til forbrug, når hele befolkningen ses under ét (1971). Den anden kolonne viser, hvad vi bruger de penge til, som repræsenterer en egentlig forøgelse af forbruget – altså dem, der bliver tilovers, når prisstigningerne er dækket (sammensætningen af forbrugsstigningen fra 1964 til 1971). Posten „Andre forbrugsvarer" omfatter bl. a. sæbe og kosmetik, blomster, benzin og legetøj. „Andre tjenesteydelser" omfatter bl. a. frisør, tandlæge og forlystelser.

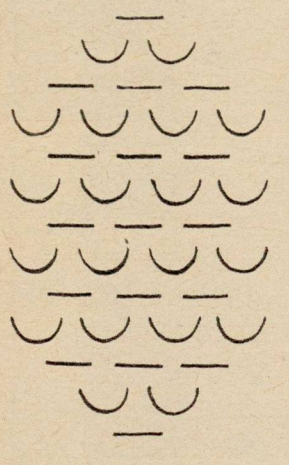
Det er således navnlig i de seneste år, skatten har beslaglagt en voksende del af den danske families budget. Det er et udtryk for, at samtidig med at vort private forbrug altså stadig har kunnet forøges, er der blevet endnu flere penge til det „kollektive forbrug", som betales gennem skatterne – undervisning, social tryghed, sygdomsbehandling og meget andet.

MOGENS KORST

MORGENSTERNS MÆRKELIGE VERDEN

AF VIRTUS SCHADE, DER OGSÅ HAR GENDIGTET DIGTENE AF MORGENSTERN

Det var et digt. Af den tyske digter *Christian Morgenstern.*

Forstod De det? Faktisk er det til at forstå. For Morgenstern har givet sit digt en titel. *Fiskenes nattesang* har han kaldt det. Og når man véd det, ser man de underlige tegn næsten som noder for fiskenes natlige boblemusik. Eller som Morgenstern selv siger det: „Fisk er stumme. Man kan derfor ikke udtrykke deres „sang" på anden måde end ved stumme tegn".

Er det pjat? Det er i hvert fald poetisk pjat. Og pjat med en mening i. Danskere, der er opfødt med Piet Heins vers om „den, der kun tar spøg for spøg, og alvor kun alvorligt, han og hun har faktisk fattet begge dele dårligt" – ja, vi skulle

NASOBÉMET

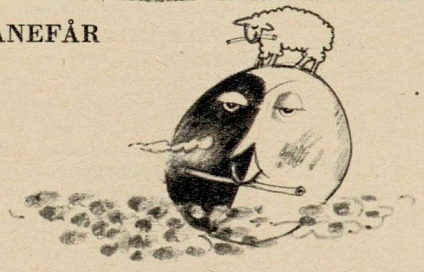

På næsen fornemt skrider
nu frem et Nasobém.
Dets unge bagved glider
– Du ser det ej hos Brehm.

Du ser det ej hos Brockhaus,
hos Salmonsen ej,
ej Fremad, Schultz, ej Stockhaus.
Det skabtes først af mig.

Men Nasobémet skrider
(som allerede sagt)
fra nu til fjerne tider
af mig til live vakt.

MÅNEFÅR

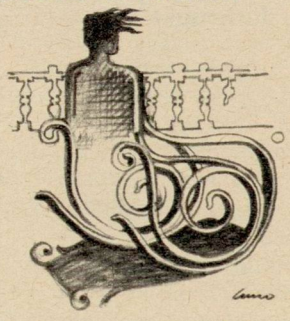
Månefår står på den hvide eng,
spiser et strå og går så i seng.
Månefår.

Månefår venter, vinter og sommer,
på at den store klipning kommer.
Månefår.

Månefår taler i drøm til sig selv:
jeg er det dunkle rum i altets elv.
Månefår.

Månefår ligger ved morgen død.
Dets krop er hvid. Solen er rød.
Månefår.

GYNGESTOLEN PÅ DEN FORLADTE TERRASSE

Jeg er den ensomme gyngestol,
jeg gynger i vinden,
i vinden.

På den kolde terrasse, og uden sol,
og jeg gynger i vinden,
i vinden.

Og jeg gynger og synger det samme sted,
og det synger og gynger i linden.
Hvem véd, hvad der ellers gynger med
i vinden,
i vinden,
i vinden.

have større forudsætninger end de fleste for at forstå en Christian Morgenstern. Han udtrykker sig i spøg. Tilsyneladende i spøg. For der er alvor hos Christian Morgenstern. Dyb alvor, og for resten også dyb religiøsitet. Og hans tilsyneladende spøgefulde digte blev skrevet af en mand, der døde en langsom, men ubarmhjertig død, og som måtte tilbringe den sidste del af sit liv på en række sanatorier. Med megen smerte, men altid fuld af håb og tiltro.

Den 31. marts 1914 døde Morgenstern. Nok er han modernist, men altså en meget tidlig modernist. En slags far til en del af den modernistiske digtning, vi møder også i Danmark i dag. Og dog næsten ukendt i Danmark. Skønt han i Tyskland regnes for en klassiker og er kendt af enhver.

Måske er det, fordi han er så svær at oversætte. Man tør næsten ikke prøve på det, for så meget i hans digte er afhængigt af rimene. Han har skabt en række fantasiskikkelser, der går igen i hans digte.

En af dem er en *Herr von Korf*, der mødes i digt på digt. Og Morgenstern gør selv opmærksom på, at Korf kun har fået sit navn – ja, i det hele taget kun eksisterer – fordi digteren skulle finde et rim på „dorf" (landsby). Så lidt skal der til for at skabe en figur i et digt. Så Morgenstern er tæt forbundet med det *tyske* sprog. Skal han overføres til dansk, må han „gendigtes", og det på en så fri måde, at oversætteren må prøve at genskabe digtet, som han ville forestille sig, Morgenstern ville have skrevet det, hvis det var på dansk han havde skrevet og tænkt.

Skal man så hellere lade være? Morgenstern stod engang selv i samme dilemma, da han blev bedt om at oversætte Henrik Ibsens versificerede dramaer fra norsk. Morgenstern sagde ja, og så „omdigtede" eller „efterdigtede" han Ibsens Peer Gynt, Brand og Kærlighedens komedie. Til Ibsens store tilfredshed og begejstring, for resten. Selv mente Morgenstern, at der ikke findes gode og bedre, men kun slette og mindre slette oversættelser. Jeg må så håbe, at han, hvis han havde levet, ville have fundet mine gendigtninger her „mindre slette". I hver fald er det en oplevelse at prøve at sætte sig ind i Morgensterns mærkelige verden.

Thorkild Bjørnvig (en af de få danske, der har beskæftiget sig med ham) taler i forbindelse med Morgenstern om humoren som den bedste måde at opnå kontakt med andre mennesker på. Morgenstern selv fandt i et trist øjeblik, at humor var „et kompromis, en billig verdensbetragtning". Men nåede senere frem til, at humor var noget, der kunne udstrømme fra et menneske, der betragtede livet med alvor, med hjertelig, ja barnlig kærlighed. Så når han spøger i sine digte, er der ikke blot alvor, men også kærlighed til livet bag. Og barnlighed. „I ethvert menneske er der skjult et barn – dette „barn i mennesket" er den udødelige skaber i ham", har Morgenstern også sagt. Jo nærmere døden (den død, han kunne forudse) han kom, jo vigtigere blev humoren for ham. Og kort før han døde, 43 år gammel, kunne han i et klædeskabs sammenbrud se tegnene på den kommende verdenskrig. Morgenstern kunne så lidt som nogen anden ane, *hvor* stort og tragisk sammenbruddet ville blive. Men hvem anden end en humorist ville kunne se sammenhængen mellem en tragisk krig og et klædeskab, der gik itu?

Christian Morgensterns far og farfar var kendte tyske landskabsmalere, og han begyndte også selv som maler. Men han tænkte meget, og sin filosofi måtte han udtrykke i ord. 18 år gammel skrev han i et brev til en god ven: „Betænk, at Du først og fremmest lever for menneskeheden, for Dit folk, først derefter for Dig selv. Men jo mere, Du har gjort for det almene, jo mere har Du gjort for Dig selv".

Da han var blevet en kendt forfatter troede han stadig på, at man skulle „leve for verden". Men troede ikke rigtigt på resultatet af sine anstrengelser. 40 år gammel kunne han se tilbage på sine resultater: „For nogle mennesker ville julekataloger, avisannoncer samt brugsanvisninger og anbefalinger af mundvand, sæbe, termoflasker, petroleumsovne osv. være fuldt ud tilstrækkelige som livsvarig lekture".

Humoren var begyndelsen og slutningen hos ham. Galgenhumoren. Og sine humoristiske digte kalder han da også „Galgenlieder", sange fra galgen. De hængte på galgebakken kaldte han galgebrødrene og forklarede: „En galgebroder er det mest misundelsesværdige mellemtrin mellem menneske og univers. Man ser fra galgebakken verden anderledes, og man ser andre ting end andre."

Og så var oprindelsen til „Galgenlieder" en ungdommelig spøg, en klub af unge „galgebrødre", til hvem Morgenstern digtede sine vers, der blev brugt i spøgefuldt-makabre ceremonier. Det voksede senere til en verden, der befolkedes af galgebrødre, der viftede i vinden. Den smukke bøddeldatter, som galgebrødrene forelskede sig i og håbede ville kysse dem på de tomme øjne. Ravnen Ralf, der ernærer sig af de døde på galgebakken. Månefåret, der er et symbol på månen selv.

Han leger med sproget. Og med typografien. Som i Fiskenes nattesang. Eller i digtet om tragtene, der danner en tragt i sig selv:

TRAGTENE

To tragte gennem natten ruller.
Igennem deres tragtehuller
det hvide månelys
fordeles
på sin
vej
ud

SKJORTEN

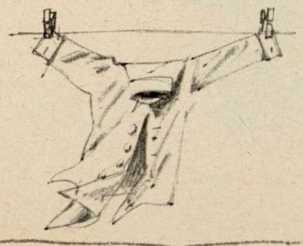
Ser Du den ensomme skjorte?
Flattertata, flattertata.

Dens ejer fordømt og borte!
Flattertata, flattertata.

Den sitrer og knitrer i blæsten.
Windurudei, windurudei.

Som barnegråd lyder det
næsten.
Windurudei, windurudei.

Det er den ensomme
skjorte.

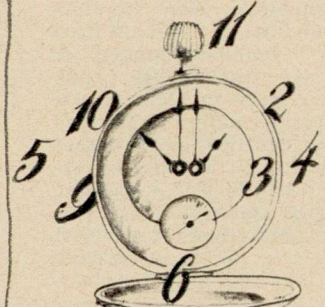
VINDEN PEB

Vinden peb i et nøglehul
en gal, naragtig sang.
Vinden peb i et nøglehul.
Snart sagte. Snart med klang.

Og natten græd sin takt dertil
med tunge dråber regn.
Enstonigt lød dens dråbespil
på rudens mørke egn.

Et hundehyl gik med i vindens
musikalske stof.
Den blæste på det hele, den
var nemlig filosof.

DET NY UR

Fire visere går tur
på et nyopfundet ur.
Mens to visere går frem,
går to andre modsat dem.

Det slår to – men også ti.
Det slår tre – men også ni.
Ser man på dets trylleri,
fjernes tidens tyranni.

Janus-urets grundidé
er jo tydeligt at se:
Elegant har tidens elv
kunnet ophæve sig selv.

VARULVEN

En varulv stak en aften af
fra barn og kone og begav
sig til en skolelærers grav.
„Oh, bøj mig", ulven høfligt sa'.

Og landsbyskolemestren gnaven
skød låget bort – og steg af
graven.
Fromt ulven folded sine bløde
poter for den lærde døde.

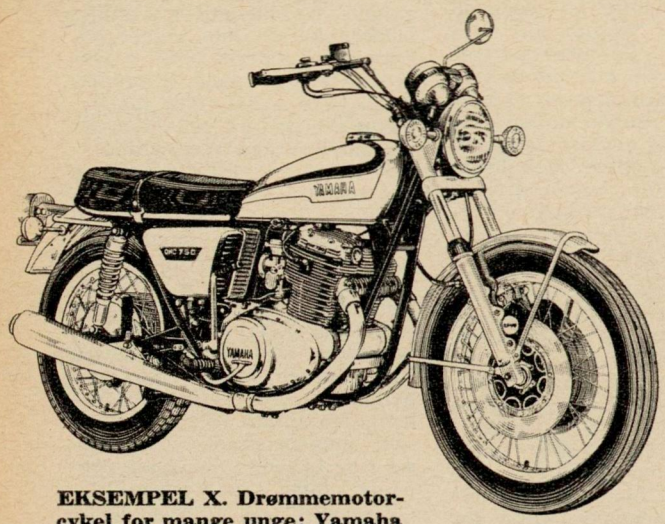
„Varulven", sa' den gode mand,
„i nutid *er-ulv*, men hvordan ...
jo, *være-ulv* i navnemåde,
fremtidsform: at Du ulv skal
blive."

Varulven følte, den fik ondt
og rulled sine øjne rundt
og sa': „det kan jeg ikke bære:
er der kun ental af *at være*?"

Den døde måtte blankt erkende,
hans viden fik for hurtigt ende.
Ulv i dusin, ja, og så parvis.
Men „være" kun i ental:
singularis.

Varulven rejste sig bedrøvet,
den opgav sin familje nødig,
men var i bøjning ikke øvet
og takked høfligt og ærbødig.

PÅ VEJ MOD NY VURDERING AF VORE FORBRUGS-GODER

EKSEMPEL X. Drømmemotorcykel for mange unge: Yamaha Street TX 750. Pris til forbruger: kr. 20.066. (Tegning stillet til rådighed af Yamaha Motor Co., Ltd., Japan).

EKSEMPEL Y. Drømmeviolin for de, der har smag for det: liebhaverpris kr. 20.000 (førsteviolin i radio-symfoniorkestret).

Det er i de seneste år blevet et godt reklameargument for en vare, at den er miljøvenlig, hvad enten det drejer sig om vaskepulver, benzin eller bajerske pølser. Der er endog cigaretrygere, der er begyndt at vælge mærke under hensyn til de undersøgelser, der har været offentliggjort om det forskellige tjæreindhold i diverse mærker. Agtpågivenheden over for varernes miljøvirkning er endnu vag og tilfældig hos det store forbrugerpublikum, men noget tyder på, at den vil vokse sig stærkere og måske en dag få en afgørende indflydelse på hele erhvervslivets produktionsmetoder.

På en lang række områder – fødevarer, varige forbrugsgoder, boliger, energi, transport, medicin – venter en hel verden på opfindelse, udvikling og markedsføring af produkter, der er miljømæssigt positive, hedder det i en artikel i et engelsksproget erhvervsblad (The McKinsey Quarterly, efteråret 1972), citeret i det danske tidsskrift *Lederskab og Lønsomhed*... Vi (industrien) må være forberedt på, at alle produkter efterhånden vil blive underkastet sikkerheds- og sundhedskontrol, advarer tidsskriftet og opfordrer virksomhederne til at udsætte deres produkter for en PMP-analyse (PMP = Produkt-Miljø-Påvirkning): Tæring på naturressourcer, energiforbrug, spild, forurening og anden miljøskade må undersøges vare for vare, opdelt på de tre stadier:

1. **Produktion** (f. eks. forbrug af aluminium pr. stk. ny bil).
2. **Anvendelse** (f. eks. strømforbrug i et køleskabs levetid).
3. **Kassation** (mulighed for genanvendelse – kontra ubrugeligt affald).

PMP-analysen kan inspirere firmaerne til at sætte mere forskning ind på at udvikle forbrugsting, der er venligere mod mennesket og den jord, det lever på. Som eksempel på, hvad det kan føre til, kan fra Danmark nævnes en ny papirfremstillingsmetode uden vandforbrug, udviklet af fabrikant Karl Krøyer (vandforureningen er en af den traditionelle papirindustris store problemer). De første papirtekstilprodukter ved hjælp af den nye teknik ventes introduceret på det danske marked til næste år bl. a. i brugsen, idet FDB sammen med private kolonialgrossister og Karl Krøyer har stiftet et selskab til at tage sig af markedsføringen.

Der arbejdes også på at fremme anvendelsen af nye klosetsystemer, der kun bruger en brøkdel af det vand, et traditionelt vandkloset beslaglægger, og som et andet eksempel forudses nødvendigheden af at ændre mange slags elektrisk bolig- og husholdningsudstyr til at blive mindre strømforbrugende end i dag.

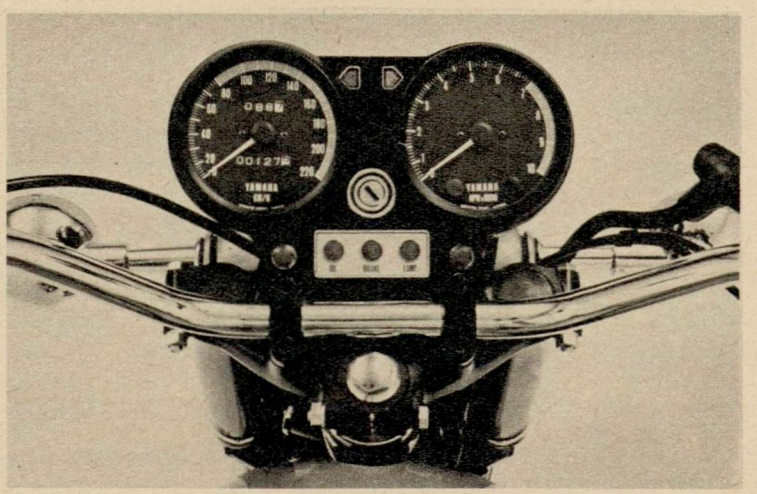
Citat fra bogen *Vort menneskeskabte miljø* af Frank Bregneballe (Esbjerg 1971):

„I vor tid tales der meget om „design", og dette begreb bør ikke blot dreje sig om at udforme vore varer, så de ser smarte ud og er lette at sælge. De folk, der tager design-begrebet alvorligt, er da også stærkt optaget af at skabe varer, der er gode og holdbare i brug, og som kun kræver et minimum af råstoffer til fremstillingen. Fremtidens design må nødvendigvis omfatte endnu et par hensyn. Der må ikke ved varens fremstilling fremkomme mere affald end højst nødvendigt, og når varen er udslidt, skal den helt eller delvis kunne omskabes til nye varer."

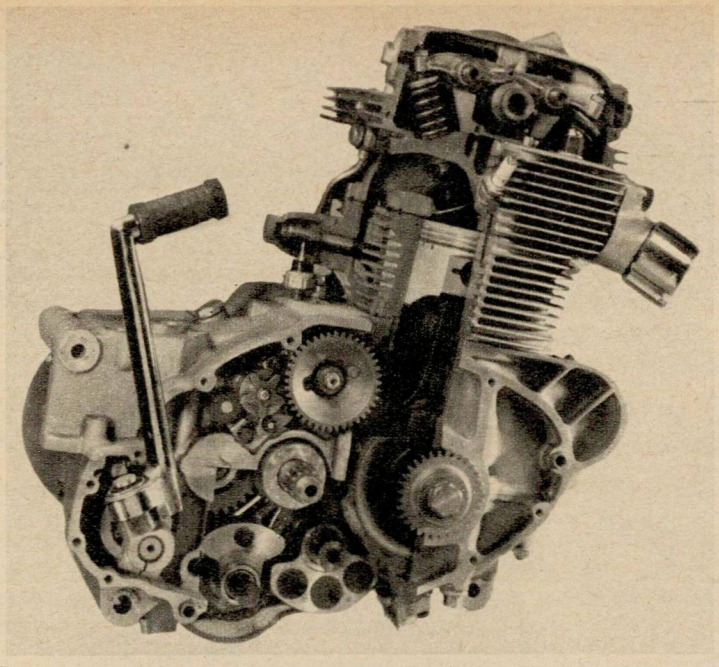
Eksempler siger mere end generel belæring. I ovennævnte tidsskriftsartikel om miljø-udfordringen til erhvervslivet forekommer følgende sætning:

„Den kolossale forskel i økologisk (= tilpasning til naturens husholdning) og miljømæssig henseende, der kan være mellem forskellige produkter i løbet af de tre faser produktion, anvendelse og kassation, er så evident, at den kan anskueliggøres ved blot at tænke på to produkter i omtrent samme prisklasse: en motorcykel og en koncertviolin!"

Som det ses af billederne og den medfølgende dokumentation, har Samvirke fulgt denne opfordring. Fordi vi synes, at forslaget om at konfrontere de to forbrugsgoder leverer stof til eftertanke om en ny og revolutionerende form for forbru-

Dette stolte syn møder beherskeren af Yamaha Street TX 750 (tophastighed iflg. specifikationen: 195 km/t).

Som dette tværsnit af en Yamaha-maskine vidner om, består en motorcykel af mange hundrede specialkonstruerede enkeltdele, der tilsammen repræsenterer et betydeligt forbrug af forskningstalent og naturrigdomme – bl. a. metaller, der efter forbrugsgodets kassation kun er langsomt forgængelige. En violin, (der kan være i tilsvarende prisklasse) er mere miljøvenlig: Bliver man ked af den, kan man trampe på den og kaste den i ilden, hvorfra dens hovedbestanddele (f. eks. ahorn, gran eller ibenholt) hurtigt vender tilbage i naturens kredsløb. Også violinbyggeri kræver talent og snille, men erhvervet er uddødt i Danmark, oplyses det i det gamle københavnske violinbyggerfirma Emil Hjorth & Sønner.

geroplysning, der rækker langt ud over den traditionelle definition af dette begreb.

Der er nok et stykke tid til, at varedeklarationer forsynes med en karakter for miljøpåvirkning (PMP). Til dem, der siger det er umuligt, er blot at svare: Det umulige er altid lidt sværere end det mulige. For at antyde ideen er her nogle oplysninger, der kan hjælpe til at belyse PMP-karakteren for en ny motorcykel og en kvalitetsviolin, der ganske rigtigt kan købes til parallelle priser – fra ca. 3000 kr. til ca. 30,000 kr.

Dette ikke mindre stolte syn fryder til gengæld den, der formedelst samme pris er blevet ejer af en koncertfiol (hastighed iflg. specifikationen: Andante cantabile (af L. Spohr) c dur).

Luftforurening i anvendelsesfasen

Violinen: nul. *Motorcyklen:* Kulilte, bly, sod, nitrøse gasarter, kulbrinte. Samfundsmæssigt set er motorcyklen i denne og andre miljømæssige henseender forholdsvis uskyldig i forhold til bilen og andre motorkøretøjer – en lille brik i det spil, der betyder bl. a.:

★ dannelse af motordis („Los Angeles Smog") i storbyer i det sydlige udland, opstået ved samspil mellem sollys og udstødningsgasser. Giver nedsat sigtbarhed, irritation af åndedrætsfunktion, planteskader.

★ kulilteforurening og dermed nedsættelse af blodets kapacitet for ilttransport.

★ tilførsel af ca. 1000 tons bly og nogle tusinde tons sod med tjærestoffer årlig i Danmark fra benzindrevne motorkøretøjer.

Støjudsendelse i anvendelsesfasen

Violinerne udvikler et beskedent antal decibel, der vurderes forskelligt (kattejammer, skøn musik), mens en ordentlig motorcykel let kan nå over ørets faregrænse (80 decibel, der vel at mærke også af nogle opfattes som skøn musik).

Ressourceforbrug i fremstillingsfasen

En Yamaha Street TX 750 består af 220 kg aluminium, stål, krom, kobber, zink, tin, nikkel, bly, mangan, gummi, glas m. m. En violin består i hovedsagen af en let trækasse (fx. af ahorn, bedst af træer, hvis vækstplads har ligget ca. 1000 m over havet), fire strenge (af tarm omspundet med sølvtråd eller stål) og en harpikspræpareret bue. Materialespecifikationen har også betydning for miljøvirkningen i kassationsfasen.

Sikkerheds-test

Violin: Overdreven brug kan give violinistkrampe. Motorcykel: Pr. kørt km er trafik-dødsrisikoen for motorcyklister større end for bilister, hvortil kommer risikoen for andre. I 1970 var det samlede antal tilskadekomne ved uheld med motorcykler ca. 1400 personer og 42 dræbte (antal motorcykler i Danmark i 1970: 44.000).

Nationaløkonomisk betydning

Motorcykler er valutakrævende og beskæftigelsesskabende, violiner næsten ikke. Der findes ingen i Danmark, der lever af at bygge violiner – og kun få, der lever af at spille på dem. „Der findes jo næsten ingen strygere mere, og det er jo det mærkelige ved den udvikling, vi er inde i, at visse beskæftigelsesgrupper ligesom „uddør". (Citat fra interview med Herbert von Karajan i dagbladet Information 25. august 1972). Bil- og motorcykelfabrikker og -værksteder omfatter mange tusinde arbejdspladser. Pigen på *Samvirkes* forside sidder på en Yamaha-motorcykel, et kendt japansk mærke, hvis 1973-udbud består af 28 forskellige modeller. Yamaha Motor Co. blev stiftet i 1955 med en kapital på 30 mill. yen. I 1970 var kapitalen næsten 100-doblet (2,7 mia. yen = ca. 50 mill. kr.). Salgs- og serviceorganisationen er verdensomspændende. For en ordens skyld skal bemærkes, at Yamaha som andre tilsvarende firmaer ofrer teknologisk indsats på at give deres produkter en bedre PMP, fx. ved finesser til reduktion af støj og luftforurening, men hvor meget de end gør, vil de aldrig i denne henseende kunne nå violinen.

Skal foranstående forsøg på at antyde en ny form for „forbrugeroplysning" forstås derhen, at et valg mellem en motorcykel og en fiol har nogen som helst mening for den typiske forbruger, f. eks. en ung mand eller pige? Svaret overlades til læseren. Her er eksemplet kun brugt for at dramatisere vore forbrugsgoders miljømæssige sider. Men vil man tænke videre over det med valget, kan man passende forske lidt i de behov, man mener at få opfyldt af de to nævnte goder.

Transportbehov: Som transportmiddel har motorcyklen mange fordele – er fx. hurtigere og smidigere end bilen i tæt trafik, og nemmere at finde parkering til i en by. Men nogle violinstrøg ført af den rette hånd kan også flytte os lange afstande på en indre rejse i et musikalsk univers...

Prestigebehov: Violinen beskrives i middelalderlitteraturen som et muntert instrument, der nød særlig yndest hos det smukke køn, men dengang var motorcyklen jo heller ikke opfundet...

Udfordring til evner: Motorcykelkørsel kræver fysisk kondition, sportsånd, fin reaktionsevne, teknisk omhu og ansvarsfølelse, men det gør violinspillet også.

Lykkefølelse: „Vi føler os friere og stærkere end alle dem, der kritiserer os... oplever et sjældent godt kammeratskab... vi er lykkeligere end mange af vore samtidige", hedder det i bogen „Hurtig på to hjul" af Ernst Leverkus. Kunne det ikke også gælde violinister? Hør blot, hvad amatør-violinspiller og forfatter Jacob Paludan føler, når han sammen med en partner spiller Bachs koncert for to violiner: „Under denne gyngen af stemmerne føler han det, som når man i Naturen ser den glødende Sol dale og den hvide Fuldmåne stige i hver sin Himmelegn – men her som et stadig gentaget Klodespil, hvor han selv er Bolden i den Eviges Hænder... det i Sandhed rigtige, en langtåndende Lykke."

Hvad de to goder kan give os, kan sluttelig belyses med et par „forbrugerudtalelser":

„I dag er der flere og flere – navnlig i Amerika, hvor der nu sælges to millioner motorcykler om året – der vil svare, at de kører motorcykel fordi det er sjovt."

(Motorcyklist og forfatter Anders Bodelsen i håndbogen „Motorcykel og Knallert", Politikens Forlag.)

„Ingen Varme, Violin,
er så vild, så vild som din,
Ingen Sang er i sin Sødme mere
mild og mere fin.
Ingen Vemod er som din –.
Ingen Vildskab er så voldsom
som din Vildskab, Violin."

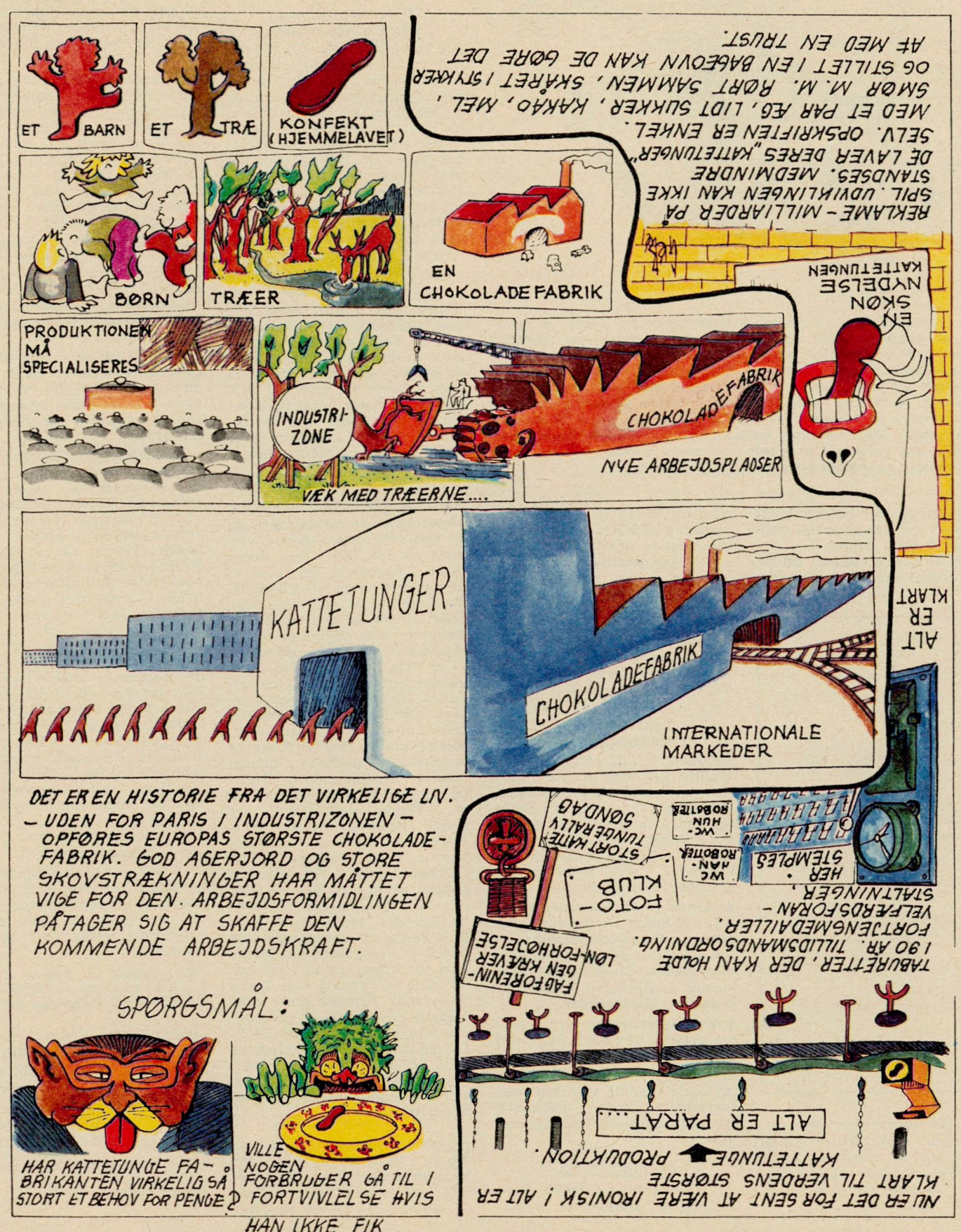
(Emil Bønnelycke, dansk digter)

Hvad vælger De?

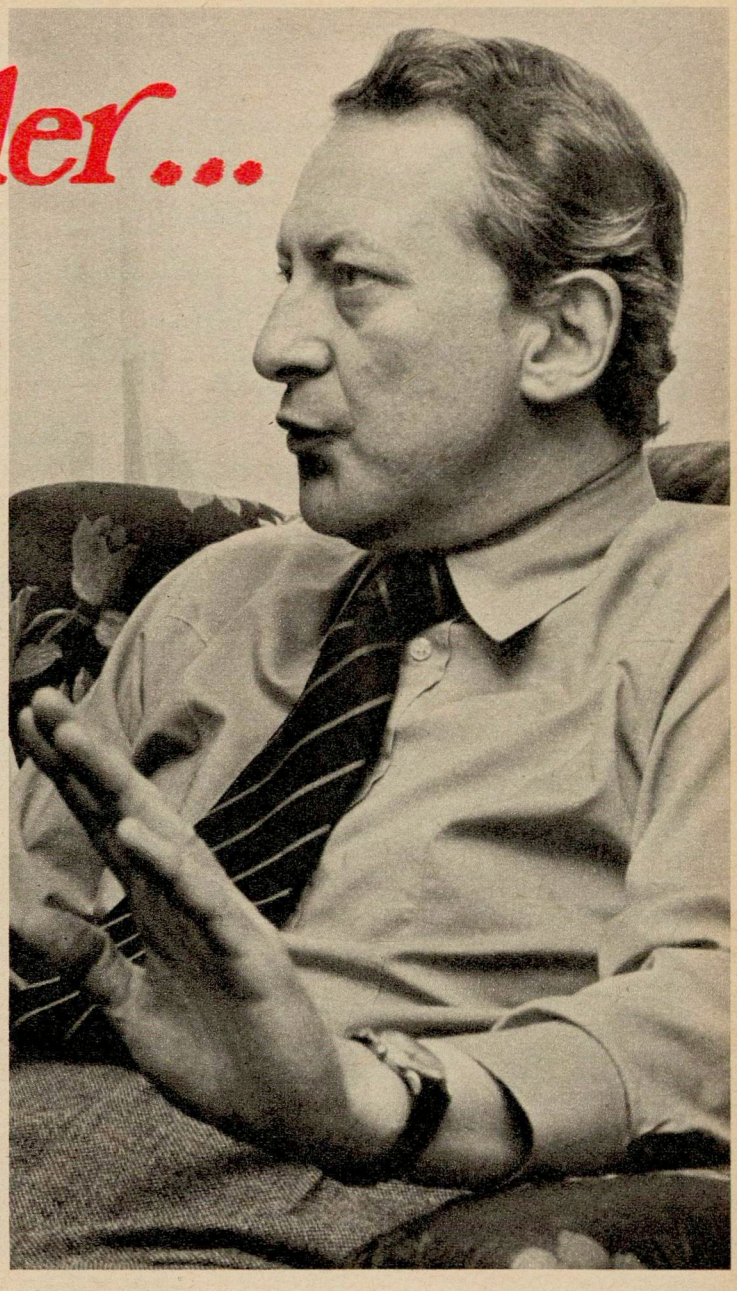
bü–

Hov et øjeblik

Gébé kommenterer ved hjælp af et eksempel den industrielle udvikling i det 20. århundrede.

Kulturuddeler...

Niels Matthiasen om sit varesortiment

På finansloven 1973-74 figurerer kulturministeriet med en samlet udgift på 590 millioner kroner, d. v. s. 118 kroner pr. dansker. Ministeren for kulturelle anliggender siger i dette interview af Holger Holm noget om, hvad vi får for pengene.

FOTO: SISSE JARNER

Kulturminister Niels Matthiasen, hvad bruger De pengene til, og har Deres indsats nogen som helst interesse for den almindelige borger?

– Nu skal man ikke gøre den jævne mands interesse for kunst og kultur mindre end den er. Jeg har erfaring for, at den endog er langt større, end man almindeligvis tror.

Ministeriets virke berører alle borgere og vil i stadig højere grad komme til det. Hvis jeg i flæng nævner nogle områder som teatrene, filmen, radio og fjernsyn, museer, biblioteker og et af de seneste års problemer, naturfredningen, må vist hver borger erkende, at mindst et af disse områder er han eller hun interesseret i.

Så er der endda flere endnu. Kulturministeriet er en broget landhandel.

– Har De også indflydelse på andre ministeriers felter?

Vi har en opgave i at være inspirerende på de andre ministerier, hvor vi kan være medinteresseret. Til eksempel kan nævnes, at ved den meget vigtige planlægning af vort forholdsvis beskedne landområde, arbejder kulturministeriet tæt sammen med boligministeriet for at få skabt det mest menneskevenlige miljø. Der står meget på spil i disse år på det område. I en anden sektor arbejder vi sammen med undervisningsministeriet for at fremme udviklingen af de musiske fag, mens vi stadig har kontakt med indenrigsministeriet om idrættens problemer.

– Men mærker den enkelte borger nogen økonomisk håndsrækning fra Dem?

– Så absolut. Men måske er det blevet så selvfølgeligt, at man ikke tænker over det. Det er da et helt uvurderligt gode, at uanset hvor man befinder sig i Danmark, har man ikke langt til et folkebibliotek, hvor man helt gratis kan låne alle de bøger og af alle de arter, man har lyst til. Enten det så drejer sig om skønlitteratur eller fagbøger, står alt til rådighed. På mange af bibliotekerne har man desuden i nogle år kunnet låne plader med alle arter af musik. Det står til rådighed for hver borger uden en øres udgift, og det vedkommer vist de allerfleste.

– Hvad betyder de såkaldte teaterordninger for os som kulturforbrugere?

– Det er kulturministeriets indsats, at der nu er skabt mulighed for hele befolkningen for at komme i teatret mod selv at betale halvdelen af billetten. Det bygger på teaterordninger, som først blev skabt i Hovedstadsområdet, men befolkningen i hele landet vil fra 1. april 1975 få mulighed for at få rabat uanset hvor de vil gå i teatret.

Der er netop truffet aftale mellem ministeriet og alle Danmarks amter om, at der ydes tilskud til denne ordning, der betyder, at alle kan gå i teatret til halv pris.

– Hvorledes skal man forstå, at der er en mulighed?

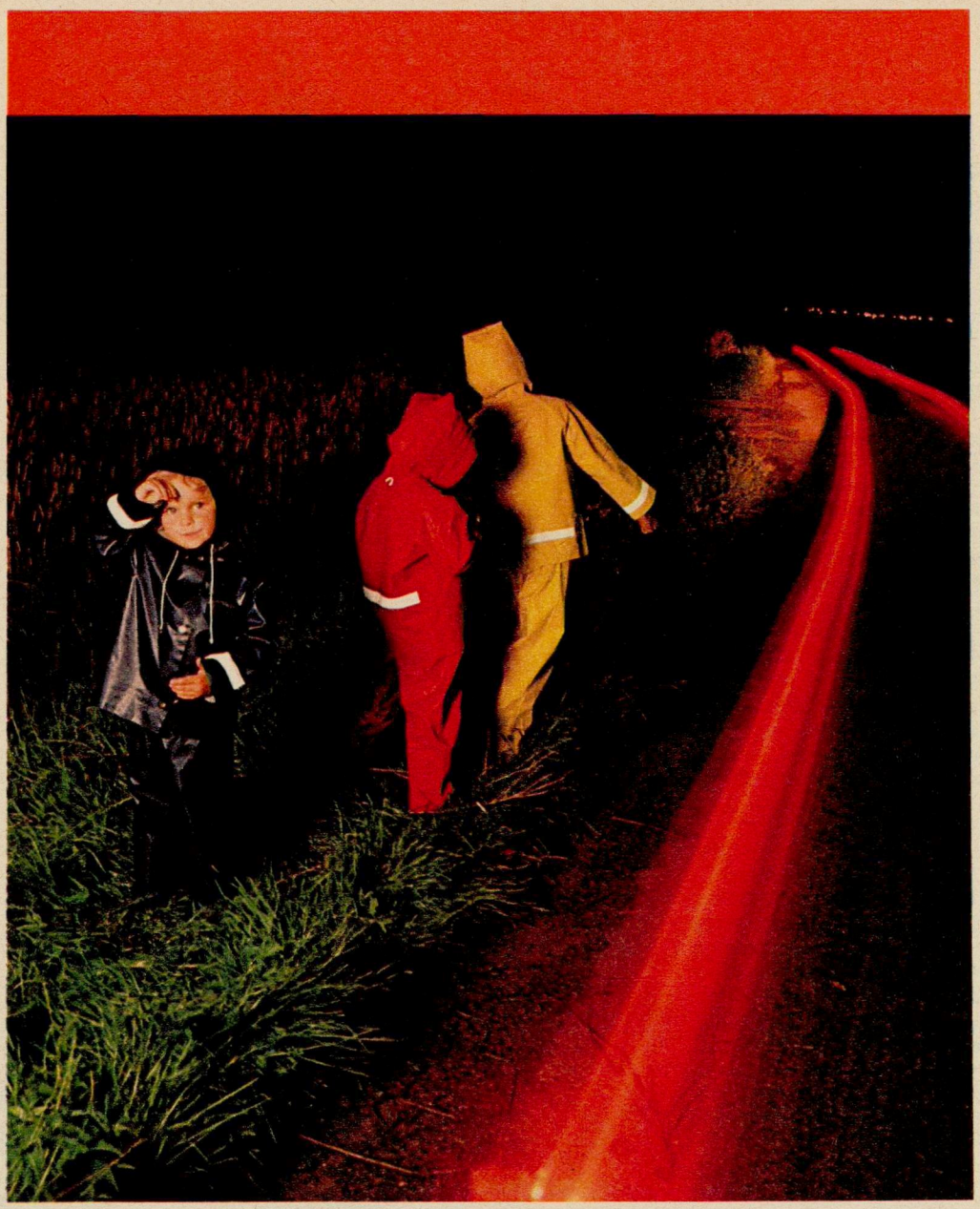
– Det skal forstås derhen, at der selvfølgelig skal være en lokal interesse, fordelen kommer ikke automatisk. Der skal oprettes en lokal teaterforening, som kan tilrettelægge et program med besøg af de tournerende teatre og eventuelt landsdelsscenerne og rent praktisk kan organisere abonnementstegning og billetsalg. Danner man en sådan, er tilskudet i realiteten hjemme.

Den nye teaterordning har i øvrigt vist sig at være en stor succes. Tidligere klagede teatrene over for få tilskuere og dermed store underskud, og derfor støttede staten med direkte tilskud. Nu giver vi pengene til publikum, der så i meget stort tal benytter muligheden for at komme i teatret for billige penge. Teaterdirektørerne, der får den fulde pris for billetterne, får indtægten øget og får skabt det økonomiske grundlag.

– De er også fjernsynets minister?

– Radio og TV er et væsentligt felt for os. Tænk blot på, at man kan opleve på en aften måske at få præsenteret et show, en helaftensfilm, måske en fornem koncert eller ballet

(Fortsættes side 18)

Trygge børn i trafik-sikkert regntøj

Hvis man vil sikre sine børn i trafikken bør man lære dem at gå i den rigtige vejside (den venstre -- **mod** trafikken) og iføre dem trafiksikkert tøj med refleksbånd. – I Brugsen kan De få dejlige regnsæt i kraftig PVC-plast med stofvrang og svejsede sømme.

Sættene består af:

Jakke med fast hætte med snøre og trykknaplukning. På ærmer og ryg er der påsvejset meget kraftigt virkende refleksbånd.

Benklæder m. seler, smæk og elastikbånd i ryggen.

Farver: gul, blå eller rød.

Str.: 2–4–6 og 8 år.

Jakker:
29,50, 30,50, 31,50, 34,50

Benklæder:
20,50, 21,85, 24,50, 26,85

ingen tvivl om kvaliteten

FDB

(Fortsat fra side 17)

og en stor idrætsbegivenhed for de forholdsvis få øre, som udgør den daglige licens.

Men ministeriet har ikke nogen indflydelse direkte på radioens drift. Her er Radiorådet afgørende, men dets budgetter og regnskaber godkendes af ministeriet og finansudvalget.

– Indtil nu har vi talt om områder, der dagligt kommer hele den brede befolkning til gode. Men hvad med kunstnerstøtten? Mange mennesker mener, at det er forkert at yde direkte penge til kunstnere, men at disse må kunne leve af deres kunst – eller foretage sig noget andet?

– Så enkelt kan man ikke behandle det problem. Hver generation har en opgave i at bevare sin tids kunst for eftervedenen, og så må man acceptere, at det koster noget. Sådan har det også været tidligere. Ellers havde vi i dag ikke haft frembringelser af for eksempel Mozart, van Gogh eller Carl Nielsen at glæde os over.

Der er forfattere, som virkelig har noget at sige os og sige om os, men som måske kun skriver tre bøger i deres liv. Og de bøger kan ikke undværes i vor kulturelle udvikling. Derfor må staten yde dem den fornødne økonomiske støtte, så de kan have sikkerhed og arbejdsro i deres tilværelse. Samme synspunkt gælder andre kunstarter.

– Opfattelsen af kunst er individuel. Hvem kan så med sikkerhed bedømme, hvis arbejder har så stor kulturel værdi, at de bør støttes?

– Det er klart, at sådanne udvælgelser ikke kan ske efter et katalog. Men vi mener selv, at vi sikrer alsidighed i sammensætningen af Statens Kunstfond, hvis medlemmer indstiller til ministeriet. Fondens medlemmer sidder en begrænset tid, og der kan ikke ske genvalg. Det giver en ret stor sikkerhed for alsidighed.

– Man har stadig en fornemelse af, at der i den største del af befolkningen er modvilje mod det nye og avancerede, hvilket også fremgik af teaterdebatten for nylig?

– Det er der måske noget om, men derfor skal der være plads for det nye alligevel. Hvor megen kunst er ikke først blevet accepteret på et meget sent tidspunkt. Det er

rigtigt, at et stort antal mennesker ynder gamle operetter, det var også derfor, at jeg gik ind for, at Kay Abrahamsen skulle støttes ved siden af det moderne, det avancerede og det opsøgende teater.

– *Har kulturministeriet fået større betydning og flere opgaver for så vidt angår bevarelsen af den danske kulturarv i EF-fællesskabet?*

– Danmarks tilslutning til EF har ikke nogen umiddelbare konsekvenser for Danmarks kulturelle særpræg. Uanset en økonomisk union vil de kulturelle strømninger blæse over grænserne.

Naturligvis kan der undervejs opstå særlige opgaver også for kulturministeriet, navnlig i forbindelse med den side af miljøpolitiken, som har med naturfredning og udnyttelse af rekreative arealer at gøre. Men her har det jo hele tiden været regeringens indstilling, at det først og fremmest er en dansk opgave at tage stilling hertil.

– *De har for nylig åbnet mulighederne for udbredelse af kabel-TV samtidig med, at der tilsyneladende stadig er problemer med Danmarks Radios egen struktur?*

– Om radioen kan kort siges, at det er radiorådet fuldt og helt, der afgør disse problemer.

Hvad angår kabel-TV har jeg den indstilling, at man ikke skal lukke af for fremskridt og nye muligheder i kommunikationen mellem borgerne. Det er derfor, at vi fra ministeriet vil give tilladelse til forsøg forskellige steder i landet og under forskellige forhold. Det kan få betydning for nærdemokratiet og borgernes interesse for samfundet, hvis man på denne måde kan behandle lokale problemer. Men der må naturligvis være en vis styring med brug af kanaler og lignende. Også på det felt må der være færdselsregler.

– *Men det kan blive et problem for den sårbare dagspresse?*

– Til det vil jeg sige, at man ikke kan bremse en naturlig udvikling for at beskytte bestående forhold. Det har vi haft inde på livet lige siden industrialiseringen begyndte. Men der er problemer for dagspressen, og derfor er netop pressen inddraget i samtlige de forsøg, som nu formentlig vil blive startet blandt andet i Sønderjylland og Hjørring. Så har pressen også mulighed for at gøre erfaringer og muligt tilrettelægge sin udvikling, så medierne fortsat kan eksistere sammen.

– *Er der nye opgaver, som ministeriet skal igang med?*

– Ja, ret væsentlige endda. Vi vil nu forelægge en ny musiklov, der skal arbejde på at højne musiklivet herhjemme. Det vil først og fremmest blive gjort på nogenlunde samme måde som med teatrene, så interesserede kan slutte sig sammen og få mulighed for gode koncertarrangementer. Men samtidig skal der også øves en indsats for at aktivere borgerne til selv at dyrke mere musik. Det er der i øvrigt flere og flere der gør.

– *Ville det være en fordel for idrætten at blive overført til kulturministeriet?*

– Måske vil man sige, at det kan være lige meget, hvor pengene kommer fra. Men der er dog den forskel, at i indenrigsministeriet er der et stort antal sagsområder, blandt hvilke idrætten ikke betyder meget. I det lille kulturministerium vil den få en anderledes iøjnefaldende placering, og det kan give tid og muligheder for at finde nye veje til at støtte den danske idrætsungdom. Men en sådan udvikling kan der først tages stilling til efter idrætsudvalgets endelige betænkning.

– *Sidder De ikke og hygger Dem med et politisk „fredet" ministerium, Niels Matthiasen – kultur går jo alle ind for?*

– Man kan vist næppe sige, at kulturministeriet er et fredet område i politisk henseende. Se blot den spalteplads, det optager i aviserne i forhold til dets størrelse. Det koster trods sine aktiviteter kun een pct. af statsudgifterne.

Indtrykket kan måske stamme fra, at man så vidt muligt altid har forsøgt at skabe enighed i Folketinget om den kulturpolitiske lovgivning.

Denne vilje er efter min opfattelse fortsat til stede, men det er naturligvis et spørgsmål, om man under den større polarisering i politisk henseende, også i Folketinget, vil kunne opretholde en sådan enighed. Og hvis man har den opfattelse, at en kulturpolitik i videste forstand – som går ud over kulturministeriets rammer – må blive reel socialpolitik, er det jo et spørgsmål, hvor høj en pris man skal betale for enigheden, slutter kulturminister Niels Matthiasen.

Jeg gør KLORIN-rent over hele huset

- når man har mand, børn og hund, så er der kun én metode der duer - det er KLORINMETODEN, siger fru Kirsten Clausen, Skovkilden 21, Bagsværd.

Fordi KLORIN er det mest effektive rengøringsmiddel til køleskabe, køkkenborde, badekar, toiletter, afløb, vægfliser, affaldsspande, stålvaske, hvidvask og meget, meget mere.....

Karkluden leverer beviset for at KLORIN gør rent.
Prøv selv med karkluden - kog den ikke ud, men læg den i en KLORIN-opløsning natten over, og se selv:
EN RENERE KARKLUD HAR DE ALDRIG HAFT !

Sluk tørsten med noget sundt

Gi' ungerne et glas Top Kvick fra Nordchoklad, opløst i kold eller varm mælk. Mælken skal de jo alligevel ha' – og Top Kvick er tilsat jern, så det blir en rigtig sund drik. Og så ka' ungerne lide den. Top Kvick fås i dåser à 225 g og 450 g.

ingen tvivl om kvaliteten

FDB

Frisk fra Frankrig

Importen af EF-delikatesser til brugsen i gang.

Fra forpremieren i Odder Kvickly på de franske specialiteter. Der udarbejdes serveringsforslag på dansk til postejerne, som modsat vor hjemlige leverpostej ikke smøres på brødet, men spises i skiver, gerne med brød til.

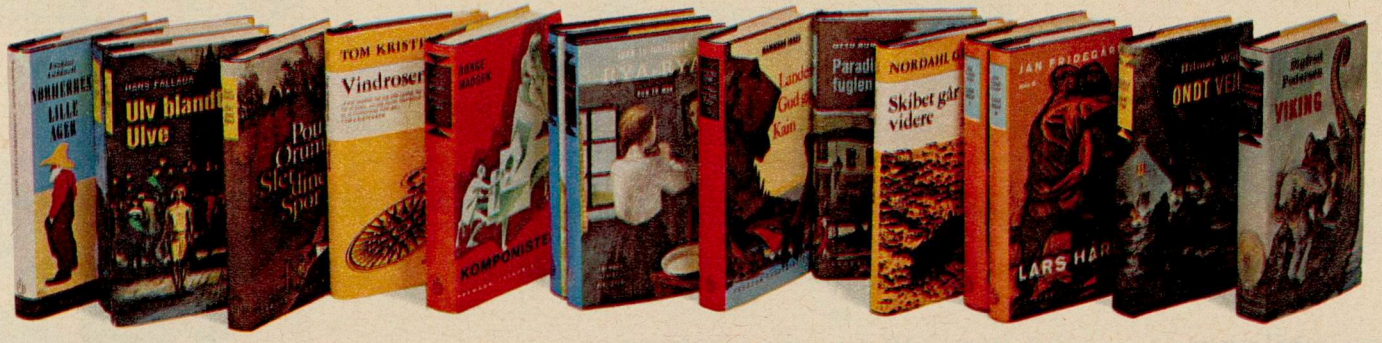
Før det var ventet, er der nu kommet gang i importen af delikatesser fra de andre fællesmarkedslande. Kvickly og Comus-butikkerne har allerede præsenteret de første franske postejer i deres delikatesseafdelinger. Snart vil en række andre postejer og pølser blive tilbudt vacuumpakkede i supermarkedernes køledisk.

Det drejer sig her i første omgang om postejer: Paté de Campagnard (bondepostej) og Paté de Gascogne (med blandt andet fuglelever og armagnac). Desuden er der to franske pølser: en Saucisson Sicilién med grøn og rød peber samt en hvidløgspølse. Det er delikatesser, som nok skal bringe variation i det danske frokostbord.

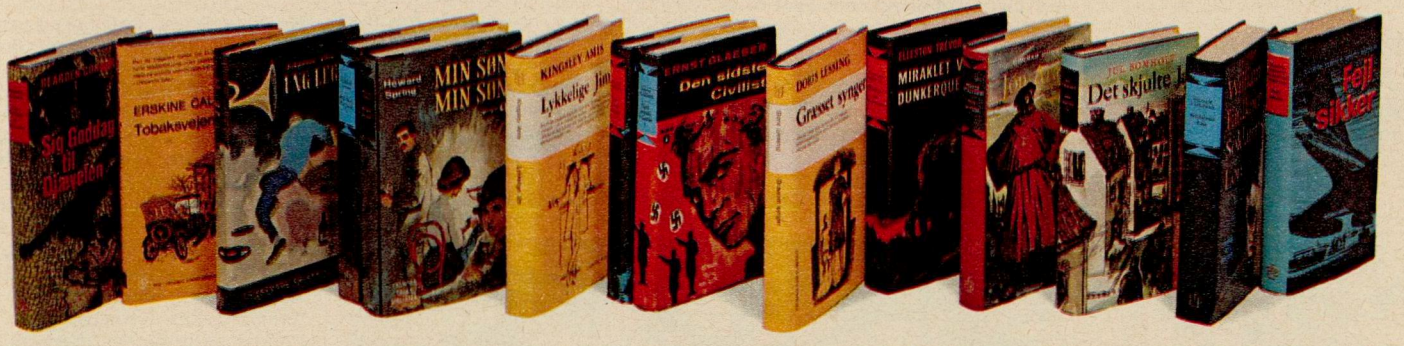
– Men det er kun en begyndelse, siger forretningsfører *E. Nydam*, FDBs kød- og viktualieafdeling. Det hele er gået langt hurtigere end ventet, når man tænker på den forvirring, der herskede omkring importen af kødvarer den 1. februar. Nok er det stadig indviklet både for myndighederne og for os at arbejde med en kombination af de gamle danske kontrolkrav og de nye fællesmarkedsregler. Men jeg synes, at Veterinærdirektoratet har arbejdet både meget hurtigt og meget smidigt. Man må ikke glemme, at det er veterinærernes første og vigtigste opgave at beskytte danske forbrugere mod varer, der kan bringe sygdomme ind i landet. Og FDB stiller også selv de samme krav til de importerede varers kvalitet og renhed, som vi gør til hjemlige produkter.

– Kan man regne med vedvarende forbrugerinteresse ud over lysten til at prøve det nye?

– Jeg er ikke i tvivl om, at disse importerede varer slår an, siger forretningsfører Nydam. Når man betragter dem som delikatesser, finder jeg priserne rimelige, og kan vi bare fortsat få den samme kvalitet til disse priser, skal varerne nok blive populære. Vi har ansat en mand til udelukkende at tage sig af importen af kød og viktualier. Han har for øjeblikket kontakt med de tyske brugsers fællesforening om import af pølsespecialiteter, og gennem Nordisk Andelsforbund undersøger vi muligheden af at få fat i de berømte italienske spegeskinker. ●

EN FORNEM BOGSAMLING - KUN 12,85 PR. BIND

6.600 sider spændende læsning af førende danske og internationale forfattere ● Alle 29 bind i smukke, varierede bogbind m. guldtryk ● Under en trediedel af alm. bogpriser! ● OBS! De vælger selv betalingsformen ● Skynd Dem - der er kun små restoplag ●

Erskine Caldwell: Vorherres lille ager
En elskovsglad, humørfyldt familie i USAs syden, der holder modet oppe i tro på at finde guld.

Hans Fallada: Ulv blandt ulve 1-2
680 spændende sider om det hærgede Tyskland på revolutionens rand efter nederlaget i 1918.

Poul Ørum: Slet dine spor
En mand kæmper for at bryde broerne af til fortiden og begynde et nyt liv.

Tom Kristensen: Vindrosen
15 fremragende fortællinger, der rækker kompasset rundt fra det bevægende til det brutalt realistiske.

Børge Madsen: Komponisten
Barok roman om lillebyens uopdagede geni og hans kamp mod autoriteterne.

Ivar Lo-Johansson: Rya-Rya 1-2
Sognets smukkeste pige havner i et kærlighedsløst ægteskab – og oplever kun ét kort erotisk lykkeglimt.

Hammond Innes: Landet Gud gav Kain
Mystiske radiomeldinger leder på sporet af uhyggelige hændelser i Labradors ødemarker . . .

Otto Rung: Paradisfuglen
Københavner-roman om dobbeltmennesket Fagerlin, hans lyssky venner og den smukke Flora.

Nordahl Grieg: Skibet går videre
Gribende roman om søfolk på gammel skude – et flydende helvede der danner rammen om al deres overstadighed og fortvivlelse . . .

Jan Fridegård: Lars Hård 1-2
Den egoistiske og frække Lars lærer til sidst, at solidaritet er nødvendig for at overleve . . .

Hilmar Wulff: Ondt vejr
Et drama om hverdagsmennesker som helte i stormflodsdramaet i fiskerlejet på Lolland.

Sigfred Pedersen: Viking
Drabelig roman om vore forfædre og deres dristige togter. En humørbombe af forf. til „Katinka, Katinka".

Rearden Conner: Sig goddag til djævelen
Roman fra den irske borgerkrig, hvor parterne kæmper skånselsløst, med blodberust råhed.

Erskine Caldwell: Tobaksvejen
Grotesk roman om fattig sydstatsfamilie, der dyrker bomuld på gold jord – et fascinerende billede af flammende drifter . . .

Johs. Allen: Ung leg
Filmsuccessen om den mondæne overklasseungdoms „abefester", overfladeerotik og farteventyr.

Howard Spring: Min søn, min søn 1-2
Gribende roman om to mænds faderstolthed, der kulminerer i voldsomt opgør under den irske borgerkrig. 535 siders uafbrudt spænding!

Kingsley Amis: Lykkelige Jim
Et afslørende billede af snobberiet – her inden for Englands universitetsverden. Satire og humor forenes mesterligt.

Ernst Glaeser: Den sidste civilist 1-2
Rystende roman om hvordan Hitler betvang en hel nation, og kom til magten, trods millioners modstand.

Doris Lessing: Græsset synger
Dybtborende skildring af ung hvid piges fatale ægteskab – om konflikten mellem racerne i Sydafrika.

Elleston Trevor: Miraklet ved Dunkerque
Rystende roman om 2. verdenskrigs store redningsaktion i maj 1940, hvor ukueligt mod reddede titusinder . . .

Gunnar Gunnarsson: Jon Arason
Om drengen, der fra hestepasser svang sig op til at blive Islands mægtigste mand – bisp på Holar.

Jul. Bomholt: Det skjulte ja
Spændende roman om besættelsens sidste dristige aktioner i foråret 1945.

William Faulkner: Soldatens løn
En af krigens desillusionerede soldater møder efterkrigstidens nådeløse realiteter i hjemlandet.

Burdick & Wheeler: Fejlsikker
Ved en grusom fejl sendes 6 USA-fly med atombombelast mod Moskva. Kan de stoppes – eller truer den endelige katastrofe?

Brev

JA, send mig 29 udv. bind til særpris à 12,85 pr. indb. bog:

☐ Betales ved modtagelsen

☐ Ønskes leveret på rate med ☐ 20 ☐ 25 ☐ 30 ☐ 35 kr. pr. md. (Sæt venligst x ved ønsket rate).

Navn:

Stilling:

Adresse:

Evt. g. boghdl.:

Forlaget Fremad
Nørrebrogade 54
2200 Kbhv. N.

Portofrit Fremad betaler portoen

128

Reserveret postvæsenet

BRUGSEN I FAMILIENS HVERDAG BRUGSEN

Brugs-jubilæum:

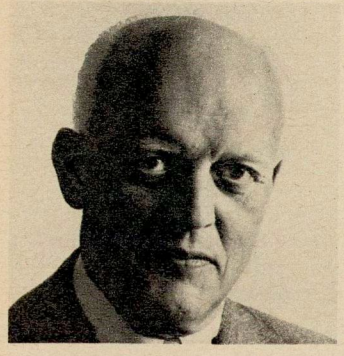
75 år: *Vennebjerg* brugsforening (Hjørring-kredsen), den 9. oktober.

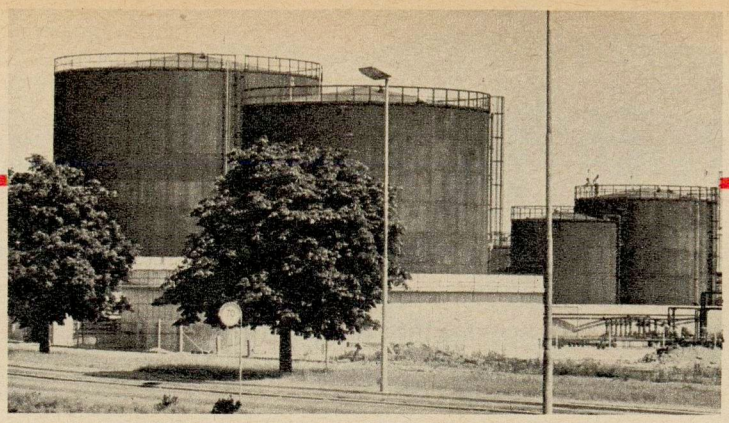
Høstfest i butikken

Da markerne var mejet og tofterne tomme, lavede man høstfest i den store brugs i *Gjellerup-centret* i Brabrand. På billedet viser dekoratør *Aase Rasmussen,* at en gammel høstvogn kan blive et fortræffeligt butiksinventar. Her var der skiftende udstillinger: snart vin, snart hvidkålshoved og andre grøntsager.

40 år i FDB

kontorchef *S. Bøgh-Sørensen,* formandens sekretariat (hovedkontoret), den 1. oktober.

33 liter OK-benzin i sekundet

Fredericia – en af landets vigtigste oliehavne – er blevet hjemsted for et nyt stort depot for OK – forbrugernes eget olieselskab. Herfra forsynes brugsforeningernes benzinanlæg i et område syd for hovedvej 15 i Jylland samt på Fyn. Depotets syv tanke rummer tilsammen 11.150 kubikmeter brændstoffer. Udleveringen til tankbiler går med lynets hast: 33 liter benzin i sekundet, altså nok til opfyldning af en enkelt biltank. OKs Fredericia-depot deler Jylland-Fyn sammen med Aalborg-depotet, der åbnedes i foråret med et tilsvarende omfang. Hovedvej 15 er grænselinjen.

Tillidsvalgte samler problemer op:

HVOR MEGET „TRÆKKER" EN KVICKLY?

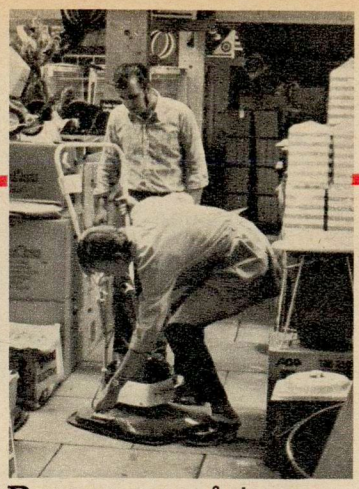
Hvordan går det i brugser, der ligger nær en stor Kvicklybutik? Formændene for de seks FDB-kredse i Nordjylland ville studere problemet ved selvsyn og drog derfor for nylig til Hobro og nogle omliggende brugser sammen med FDB-bestyrelsesmedlem G. Skov Andersen, en række uddelere fra området og afdelingsdirektør Vagn Sørensen, FDB, Skalborg. I Hobro åbnedes for lidt over et år siden en Kvickly (DB). Dens omsætning regnes i år at nå 15 mill. kr. Det er ti gange omsætningen i 1971 i forgængeren, Hobro brugs. – Vi er kommet godt i gang, sagde både butiksudvalgsformanden, Borris Jensen, og uddeleren Lund Hansen. I første omgang satte vi kraftigt ind på at fortælle forbrugerne om den store vægt, vi i vores nye butik lægger på at have de rigtige varer med datomærkning og kvalitetskontrol. Næste skridt var at markere prispolitikken. På denne måde – og takket være gode butiksmedarbejdere – har Hobros Kvickly placeret sig i forbrugernes bevidsthed.

– Mærkes det i brugserne?

– Ja, sagde formand og uddeler i brugsen i Skjellerup, bare fire kilometer derfra, men ikke desto mindre kunne uddeler Anker Nielsen berette om en omsætningsfremgang på 18 pct. i første halvår 1973.

– Kun omkring højtiderne, mente man i brugsen i Valsgaard, fem kilometer nord for Hobro. Til daglig var det derimod som om Kvicklyens avertering støttede Valsgaard, fordi forbrugerne vidste, at de i deres lokale brugs stort set kunne få samme varer.

Kredsformændenes lille studietur i det nordjyske er et af de mange eksempler på, hvordan den demokratiske organisation kan bruges til at få sat lys på lokale brugsproblemer.

Brugserne på tæerne for havefolket

Nordsjællands kattegatskyst er snart en næsten sammenhængende by af fritidshuse. For beboerne spiller brugserne en ikke ringe rolle. Det giver stor travlhed sommeren igennem. Fredag og lørdag er langt ind i efteråret særdeles travle dage, fordi folk tager op til husene. Det er bl. a. brugserne i *Hornbæk, Gilleleje* (hvis butik for nylig er fordoblet i størrelse), *Blistrup* og *Helsinge,* der forsyner fritidshusfolket. Sidste sted fik man i sommer et *havecenter.* Her er samlet alt, hvad man skal bruge i haven omkring fritidshuset. På billedet viser havecentrets førstemand, *Jørgen Christiansen* en el-plæneklippers virksmåde for *Jan Frederiksen,* Helsinge.

Fransk

Det var lige før man skulle tale fransk i *Odders* Kvickly. Lederen af den store butik, dir. *J. Skovhus,* var blandt de ledende kræfter som i en uge satte Odder på den anden ende og pyntede byen i franske farver. Kvickly'en blev næsten til et fransk supermarked, da vareudvalget domineredes af gammelkendte og helt nye franske varer. Morsomme dekorationer pyntede op i butikken, som f. eks. denne *flic* (kælenavnet for Paris' gadebetjente).

Den sidste sommervarme

25 grader højeste dagstemperatur, vandet omkring 22 grader, otte timer sol. Det er forudsigelserne for klimaet over Capri, Mallorca og Malta i september-oktober. Derfor kan det godt regne, kort og voldsomt. En forbrugerfordel ved disse tre Middelhavsmål: Resodan forhøjer ikke sine priser i tiden for oktoberferien.

CAPRI

De allerfleste Caprigæster ser øen tju-hej: ankomst fra fastlandet om formiddagen, ud til den blå grotte, frokost, op til dr. Munthes villa, eftermiddagskaffe, lidt indkøb (kniplingsvarer ses overalt) – og så farvel. Capri er ganske vist en *meget* lille ø, men alligevel stor nok til at give indhold til en uges ophold. Den dag, man så er træt af øen, tager man båden til fastlandet, til Napolis myldrende mennesker, larm og bilos, til Pompeji, eller til Vesuv. For 1075 for en uge byder Resodan ophold i en hvidkalket familiepension i lillebyen Anacapri. De fleste vinduer vender ud mod en frodig og fredelig gårdhave. I pensionen får man det italienske morgenmåltid, der som bekendt skuffer de fleste danske. Dagens hovedmåltid får man på den nærliggende restaurant *La Rondinella*. Hen på aftenen må man klare sig selv, og så kan man gå på opdagelse i pizzeriaer f. eks. i nærheden af rutebådenes anløb ved Marina Grande. Pizzaen kommer lige fra ovnen hen på bordet, og så kan alle lange til sig, et par glas hvidvin, lidt frugt, og man føler sig virkelig i Italien. Capri-afgange fra Kastrup og Billund til og med 22. oktober.

MALLORCA

Der venter turister en spændende oplevelse ved ankomsten. Man skal hitte sine kufferter i et bjerg af bagage, der hulter til bulter og fra mange forskellige maskiner læsses op på tre transportbånd. Den, der forinden har dekoreret sine kufferter, har lettest ved at gense dem.

Langs Palmabugten har Resodan 11 hoteller, rejsernes priser svinger nu i eftersommeren efter hotelkvalitet fra 695 til 1095 for en uge. Ekstrauger fra 200 til 400. Den dyreste pris gælder en komplet udstyret toværelsers lejlighed i et elleveetagers højhus. Halvpension, der indtages i bygningens restaurant, er indbefattet i prisen, og det er rengøring også, men ikke opvask. Ni steder dækker prisen helpension. Mallorca-afgange fra Billund mandage og Kastrup søndage og mandage til og med 22. oktober.

MALTA

Når maskinen lægger an til landing, ligner Malta mest af alt en stor grå-brun sten. Både set fra luften og når man er kommet ned på øen, savner man grønt. Til gengæld er der endnu uspoleret folkeliv. Man bevæger sig blandt mennesker i deres hverdag. Man færdes i historie. Fønikere, grækere, romere, arabere, tyrkere, franskmænd, englændere – hver har sat sig spor. De fleste stednavne er arabiske, men landets arabiskprægede sprog skrives med latinske bogstaver. Det letter orienteringen. Alle øens busruter udgår fra en og samme plads i La Valetta – øens „hovedstad" – og på denne måde kommer man let til badestrande, der aldrig er overfyldte, vandet er glasklart – og rent. En Maltaferie med halvpension kan fås for 925 for en uge. Man kan også få ophold på *Dragonara*, der regnes for et af middelhavsregionens bedste hoteller. – 1445 med helpension. Er man fire om en toværelsers lejlighed koster en Maltaferie i en uge 595 pr. person. Så skal man selv klare madproblemet, men der er mange hyggelige småbutikker i gaden, og i La Valetta, kan man finde smårestauranter, hvor et måltid koster en snes kroner. Aftenlivet på Malta er i det store og hele henlagt til de store hoteller, på Dragonara er der f. eks. både natklub og spillecasino. Prisniveauet på Malta er ret fornuftigt. Maltarejserne afgår tirsdag fra såvel Billund som Kastrup.

Rejserne, der omtales i denne spalte, sælges af Comus rejser, Nørrevold 15, 1358 København K, tlf. (01) 13 61 50.

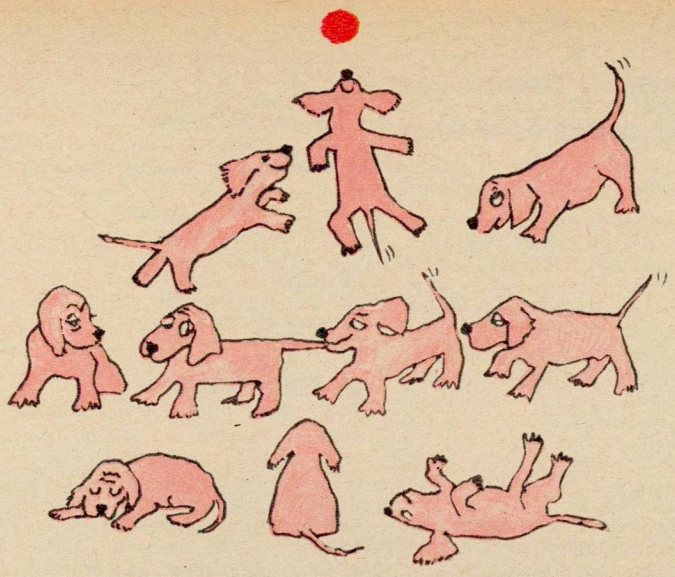

HEJ

Redigeret af Grethe Kemp

OMVENDT VRØVL

Skrubtudsen sidder og griner, mens konen kvækker.
Katten kvidrer og pipper, mens kanariefuglen slikker sig på ryggen.
Barnet slår knuder og fiskeren tuder.
Tanten logrer med halen, mens hunden sidder og strikker.
Aben sidder og gløder, mens ovnen spiser nødder.
Bien spiller fodbold, mens Kurt laver honning.
Frikadellen dækker bord, mens moderen står og glor.
Koen hejser flaget, mens drengen tygger drøv.
Skibet græd på kajen, mens Arne flød på vandet.
Lav også selv noget omvendt vrøvl.

HUNDEHVALPE-REGNING

Her er 10 hundehvalpe. Hvis du leger en halv time med hver, hvor lang tid tager det så?

FINGERRAFLEN

Man kan være fra to spillere og opefter.

I skal bruge begge hænder. Den ene til at rafle med, og den anden til at tælle point med.

Stik nogle fingre frem på én gang. I er nød til at tælle til tre først, ellers bliver det ikke helt samtidigt, og så kan man bare snyde.

Idet I stikker fingrene frem, skal I hver sige et tal. Og hvis man gætter det samme tal, som der er fingre tilsammen, får man ét point, som I kan tælle på den anden hånd ved at stikke en finger i vejret for hvert point.

Den, der først har alle 5 fingre fremme på tællehånden, har vundet.

Man må også gerne bare stikke en knyttet hånd frem, når man rafler. Så betyder det nul.

I kan gætte nul, hvis I tror, at der slet ikke bliver stukket nogle fingre frem.

Hvis I synes, det er svært at tælle pointer med den anden hånd mens I rafler, kan I tælle med små pinde, eller skrive det ned.

Fingerraflen er en god venteværelseleg. For eksempel hos lægen.

P. S. At rafle plejer at betyde at spille med terninger. Men her bruges fingrene.

Hvor er Kongesønnen?

EN ALVORLIG HISTORIE

Der var engang tre prinsesser. Den ene hed sip. Den anden hed sip sippenip, og den tredje hed sip sippenipsipsirumsip.

Og så var der tre prinser. Den ene hed skrat. Den anden hed skrat skratterat og den tredje hed skrat skratteratskratskrirumskrat.

Og de blev gift med hinanden.

Sip blev gift med skrat. Og sip sippenip blev gift med skrat skratterat. Og sip sippenipsipsirumsip blev gift med skrat skratterat-skratskrirumskrat.

HEMMELIG SKRIFT

Kan du få fat i pen og penneskaft? Så dyp i mælk eller eddike eller citronsaft som om det var blæk, og skriv et usynligt brev på hvidt papir.

Når det er tørt, kan du sende det af sted. Den, der får brevet, skal bare vide, at det skal holdes over varme. Stearinlys kan bruges. Så vil skriften blive brunlig og kan læses. Papiret skal kun bevæges lidt hen over lyset. Der må selvfølgelig ikke gå ild i.

Vind skønt sengetøj til dobbeltsengen...

1000 sæt!

Nu kan De vinde nyt, festligt sengetøj til dobbeltsengen: 2 pudebetræk, 2 dynebetræk og 2 lagner. I glade farver og en skøn kvalitet.

Samlet værdi kr. 256,-.

Der er 100 sæt hver måned - 1000 ialt.

I hver FAB-pakke ligger en lille 30 sekunders kryds-og-tværs (der er 4 i tromlerne).

Løs dem og send dem til Colgate-Palmolive A/S, Postbox 800, 2600 Glostrup.

Lodtrækning:
30. marts
27. april
30. maj
29. juni
31. juli
31. august
28. september
31. oktober
30. november
21. december

100 sæt hver måned!

Kæmpechancer:

Vinder De ikke straks, går Deres løsning videre i de næste lodtrækninger.

Jo flere løsninger - jo flere chancer.

FORBRUGER siden

Billigere forårsløg

Efter den lange gode sommer kan efterårets komme nok virke lidt nedslående. Så er det godt, at man allerede nu kan begynde sine forberedelser i haven. Jeg tænker selvfølgelig på blomsterløgene. Det er ikke spor for tidligt at lægge dem nu – og tro det, hvem der vil: *De er næsten alle blevet billigere.*

Brugserne har fået forårsløgene hjem, og en af nyhederne er indførelsen af en enhedspris på 4,25 for alle poser med løg. Antallet af løg varierer fra sort til sort, billigere løg giver mange i posen og dyrere lidt færre. Men ellers er de der alle sammen. Crocus, hyacinther, påskeliljer og alle småløgene, eranthis, vintergækker, scilla.

Blomster-økonomi

En anden nyhed er frøafdelingens økonomikartoner. Der er fire at vælge imellem. Den første indeholder 15 blandede havehyacinther. Den anden 50 røde tulipaner af sorten Apeldoorn med den sorte bund – efter min mening en af de dejligste tulipaner. Den tredie indeholder 50 blandede tulipaner. Og i den fjerde karton er der 1,3 kg storblomstrede påskeliljer (det svarer til 11-12 stykker). Hver karton koster 15,25, og prisen muliggør anlæggelsen af en skærehave, hvorfra man uden alt for dårlig samvittighed kan tage blomster ind i stuerne.

Mål på løgene

Som noget nyt angives på poserne løgets størrelse. Der kan for eksempel stå 11/12. Det betyder, at løget måler 11-12 cm i omkreds. For botaniske tulipaner vil størrelsen ofte være 10/11 for en pæn vare.

De tidlige tulipaner

Som vanligt er der flest nyheder blandt de botaniske tulipaner, der er særlig yndede, fordi de blomstrer så tidligt og liver op med deres farverigdom på et tidspunkt, hvor der endnu er sparsomt med kulører i haven. Blandt de nye sorter fremhæver FDBs frøafdeling selv *Fair Lady*, en rød og cremefarvet botanisk tulipan. Desuden *Plaisir*, hvis kronblade er lysende karminrøde udvendig og stækt røde med gul rand indvendig. Endelig *Easter Parade*, der er storblomstret, udvendig rød med gul kant og indvendig rent gul. Foråret skal nok engang blive løgplanternes farveorgie.

Skimmel truer

Man kan dog komme ud for, at forårsløgene ikke skyder helt så overdådigt frem som ventet, fordi de angribes af skimmelsvampe i jorden. Disse angreb kan imidlertid forebygges med FDBs svampemiddel, *Kvinzén*. Det strøs på jorden og arbejdes ned i jordoverfladen med en rive eller en lille kultivator, før løgene lægges. Kvinzén koster 9 kr. for en strødåse med 500 g (især i Kvickly og Comus), og det er i øvrigt også virksomt mod sneskimmelen, som giver bare pletter i græsplænerne. Kvinzén er et middel i fareklasse C, altså de mindre farlige gifte, men skal naturligvis alligevel omgås med almindelig forsigtighed.

Et billigt grin

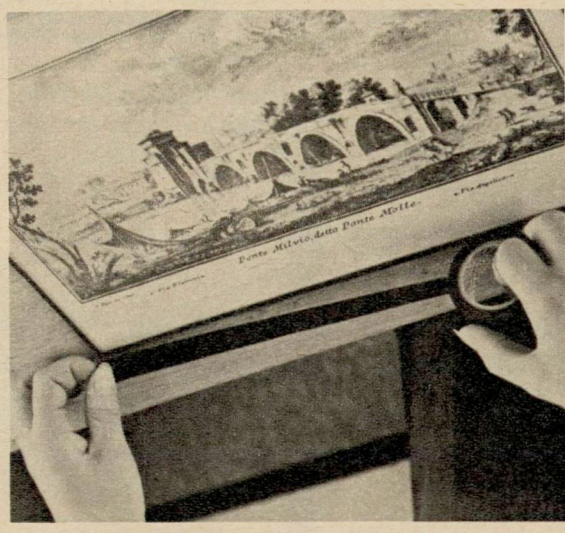
Brugsens store butikker kan også til efteråret byde på billige indendørs glæder. Det er ikke noget nyt, at Brugsen sælger grammofonplader. Den dækker allerede omkring halvdelen af det pladesalg, der finder sted i dagligvarehandelen – det vil sige supermarkeder og andre selvbetjeningsbutikker. Nu udvides repertoiret med en række særlig gode tilbud i form af *Månedens plade*. Den 17. september kommer den første månedsplade og det bliver en munter sag: *Dirch Passers* bedste monologer. Det er en stor LP stereoplade af absolut bedste kvalitet med alle de kendte og elskede numre, Kulmulen, Mudderkliren, Privatdetektiven helt op til årets bidrag til Cirkusrevyen. 6 numre i alt. Og så prisen. Pladen koster kun 15 kr.

Forårsløg i økonomipakninger til enhedspris nu fremme i brugsen.

Den bløde hængereol, en klassiker i pusleudstyret fås i fire farver af plast.

Vinyltape i to bredder og flere farver – også anvendelig til indramning af billeder.

Månedens plade

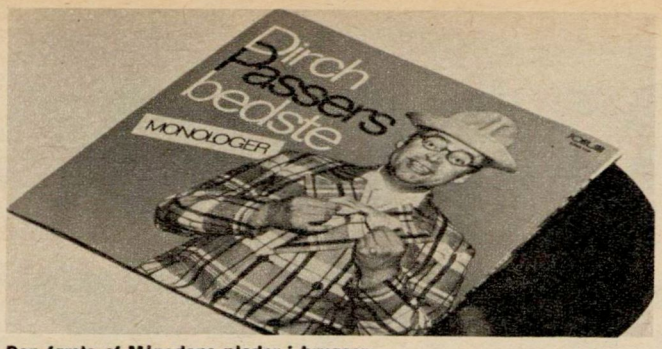
I midten af oktober kommer næste Månedens plade med populære børnesange og eventyr. Der er blandt andre Kejserens nye Klæder, Askepot og Prinsessen på Ærten, som fortælles af en TV-favorit, den elskelige Lillebror fra „Kikkassen". Også denne plade kommer kun til at koste 15 kr., og novemberpladen – stadig LP og stereo – kommer helt ned på 12,85. Det bliver en juleplade med alle de kendte melodier og sange – 13 i alt – sunget af stemmer, der er lige så kendte – i hvert fald, hvis man følger med i Dansktoppen.

Længere frem er der endnu ikke lagt program for Månedens plade i Brugsen. Men hvis ideen slår an, er det tanken at lave et meget varieret repertoire, hvor der også er plads til klassisk musik.

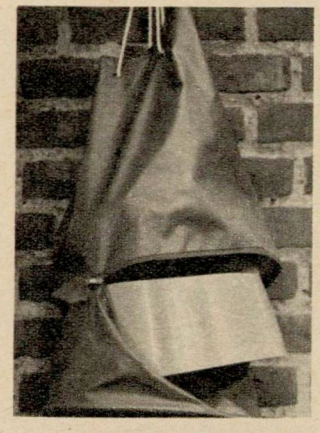
Balsamisk

Mange forbrugere har fundet ud af, at komme FDBs tekstilskyllemiddel Topping i skyllevandet efter hårvask. Det er der heller ikke spor i vejen for, men alligevel vil jeg nok mene, at man opnår endnu bedre virkning med den nye Alberto hårbalsam, der er fremstillet direkte til formålet. Jeg, som ellers ikke er den store hårkunstner, synes i hvert fald, at håret bliver vældig nemt at have med at gøre efter balsamkuren. Blødere, blankere og ikke så flyvsk. Det forekommer mig også, at håret holder sig pænt længere efter hårvasken.

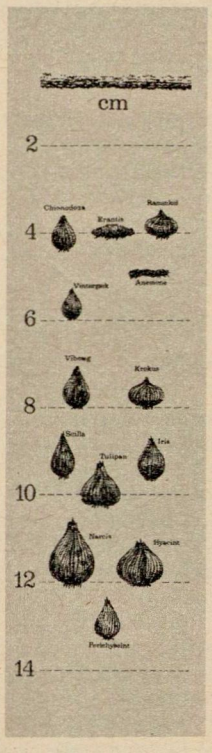
Alberto balsam masseres ind i håret efter sædvanlig vask, skylning og let tørring med et

Den første af Månedens plader i brugsen – en stor LP-stereo med Dirch Passer.

Rejse-pusletasken har potterum i bunden.

Læggedybden for forskellige forårsplanter – forbrugervejledning på FDBs økonomipakninger med blomsterløg.

Alberto Balsam – nyt skyllemiddel til håret.

håndklæde. Balsamen skal sidde et minuts tid i håret, inden det skylles igen. Alberto balsam findes i to udgaver, „Normal" i gul plastflaske til normalt og fedtet hår, „Ekstra" i grøn flaske til tørt og skørt hår. Prisen er den samme 12,85 pr. flaske med 240 g. Det rækker til 20-25 behandlinger.

Også til hunden

I øvrigt er Alberto balsam også vældig godt til langhårede hunde, oplyser en bekendt, der er ejer af en Golden Retriever. Dog forlyder der intet om, at hunden bliver gladere for vask af den grund.

Hold på håret

Mens vi taler om hårpleje – den menneskelige altså – har brugsen i øjeblikket Helena Hektor hårspray med 2,50 krones rabat, det vil sige til 11,25 for en dåse med 360 gram.

Tvivl om rabatten

Når brugsen har en eller anden parfumerivare med rabat, slår det sjældent fejl, at der kommer breve fra prisbevidste forbrugere, som med undren har set, at rabatprisen er den samme, som står på det lille blå prismærke med kronen, toldvæsenets mærke, der findes på alle parfumerivarer. Hvis man ikke er inde i parfumebeskatningens mysterier, kan man let få den opfattelse, at det blå mærke angiver normalprisen, og at rabatten altså er det rene fup.

Sagen er imidlertid, at parfumeskatten beregnes procentvis af udsalgsprisen. Når der skal foretages prisnedsættelser på sådanne varer, anmeldes det derfor på forhånd til toldvæsenet, som så sender de blå afgiftsmærker, der svarer til rabatprisen. FDB kunne naturligvis godt lade være at anmelde den nye pris til toldvæsenet, og så betale den afgift, der svarede til den højere „gamle" pris. Men det ville da ikke være særlig fornuftigt.

Forbrugerne bliver altså ikke snydt – og det gør toldvæsenet heller ikke.

Taske med potterum

Rejser med børn i ble- og potte-alderen kan godt være noget af en prøvelse for både børnene og deres forældre. Men det kan somme tider hjælpe lidt, hvis man har noget af det hjemlige udstyr med. Brugsen (dog fortrinsvis supermarkeder, Comus og Kvickly) har fået en praktisk pusle-rejsetaske, hvor der er beregnet plads til natpotten i et særskilt lynlåsrum i bunden, mens der ovenover er et stort rum med lommer til pudder, bleer og andet skiftetøj. Tasken er lavet af plast i en smidig foret kvalitet. Den har form som en køjesæk og måler 50 cm i højden, mens bundens diameter er 26 cm. Føres i fire farver til 34,95 (dessin-nr. 29 37 99 S).

Ikke sådan at vælte

Til pusle-rejsetasken passer bedst en hankeløs potte som Ira sikkerhedspotten, der har fået sit navn, fordi den står stabilt. Sikkerhedspotten findes nu også i brugsens supermarkeder, Kvickly og Comus til 5,85. Der er tre farver at vælge imellem – gul, rød og turkis. I samme farver – og samme butikker – findes et babybadekar i plast til 22,95. Det måler med sæbehylde 74 cm i længden, 38 cm i bredden og 17 cm i dybden, og har en ombøjet kant, der giver et godt greb.

Blød reol

En klassiker i pusleudstyret er den bløde sammenfoldelige reol til at hænge op. Også den har brugsen fået i en farveglad udgave (fire kulører at vælge imellem) i en plast, der er lige så blød som stof, men nok så praktisk, når man skal have pudder, salver og lignende stående. Pusle-hylden måler ophængt 60 cm i højden, 32 cm i bredden og 23 i dybden. En lille forkant på de tre hylder mindsker risikoen for, at indholdet rutscher ned. Prisen er 34,95 (supermarkeder, Kvickly og Comus). I øvrigt er der ingen, der siger, at hængereolen kun kan bruges som puslehylde. Den kan gøre nytte på mange andre måder som småtingshylde – i entreen til handsker og tørklæder eller til garn måske.

Tape på kanten

Gør-det-selv-folk kan have megen nytte af en vinyltape, som nu fås i brugsen. Den findes i to bredder, 18 mm og 36 mm til henholdsvis 2,25 og 3,85 for en rulle med 4 meter. Der er ti forskellige farver. Deriblandt nogle, der ligner træ – oplagte til at sætte på en spånpladekant, hvis man da ikke foretrækker at understrege det uhøjtidelige med en kulørt kant.

Selv har jeg brugt vinyltapen til indramning af tegninger. Jeg fik en glarmester til at skære glas og papbagklædning til. Skar selv i pappet lidt over midten i hver side en revne på cirka 1 cm. To stykker bændel lagt i løkke om hver sin lille gardinring blev trukket igennem pappet og bændelenderne limet fast. Tegningen ovenpå (med bagsiden nedad, forstås), derefter glasset. Og så selve rammen: Tapestykker af samme længde som siderne blev foldet om kanterne, så rammen fik nogenlunde samme bredde på glas- og papsiden. Det kræver lidt påpasselighed, for rammens inderkant skal helst følge glassets så lige som muligt. En snor i gardinringene, og billedet var klar til ophængning. Muligvis er dette ikke indramningen, man ville vælge til en Rembrandt-radering. Jeg ved heller ikke, om den holder til evig tid. Men foreløbig fungerer den i hvert fald udmærket.

Ellen Mundgaard

Idag har 370.000 danskere samleje.

130.000 benytter yderst tvivlsomme præventivmetoder.

Der sker mere idag:

210 unge mennesker debuterer seksuelt.

46 får gonorré.

31 får legal abort. Ingen ved nøjagtig hvor mange illegale der foretages.

Præventionen er rystende dårlig i Danmark.
130.000 om dagen benytter præventivmetoder, som læger advarer imod — som f.eks. afbrudt samleje, "sikre" perioder eller udskylninger — på trods af risikoen for graviditet og på trods af at disse metoder ofte er psykisk utilfredsstillende ikke mindst for kvinden.
Mange stoler stadig på de såkaldt sikre perioder som i virkeligheden aldeles ikke er særlig sikre.
Der tales meget om p-piller, men det er kun 1 ud af 4 kvinder der bruger den metode.
Pessar og spiral har meget begrænset udbredelse.
Af de anbefalede præventivmetoder er kondomet mest almindelig, men alligevel er der altså stadig hver dag 130.000 danskere der blæser på om de benytter en pålidelig metode eller ej.

Kondomer er ikke noget man snusker med under disken.
Kondomer er idag en vare der rækkes diskret over disken på apoteket eller hos frisøren.
I den senere tid er kondomerne dukket op i visse varehuse, supermarkeder og på benzintanke. Men en stor del af de forretninger, vi køber vore dagligvarer i, stiller sig stadig afventende. Mange frygter negative reaktioner fra kunderne.
Skal vi gøre os håb om bedre forhold på præventionsområdet, må kondomet accepteres som den dagligvare det er.
Der må jo være et eller andet galt når en dagligvare omgives med tys-tys og er så besværlig at få fat i.
Det er måske en af grundene til at gonorréen og aborterne tager til i omfang og at vi har så mange uønskede graviditeter.

RFSU er en institution på ren ideel basis.
Riksförbundet för sexuell upplysning (RFSU) har som et af sine mål at gøre kondomer let tilgængelige for alle og ikke at give størst mulig gevinst. RFSU er en ideel institution uden private kapitalinteresser. De penge vi får ind på at sælge kondomer giver vi tilbage igen i form af seksualoplysning.

Profilerede grønne og sorte kondomer.
Vi ved at en del mennesker synes det er unødvendigt at RFSU har farvede kondomer og nogen synes vi går for vidt når vi tegner en glad penis på Black Jack-emballagen. Men ærligt talt — vi er parat til at gøre næsten hvad som helst for at få folk til at bruge kondom.
Ved at behandle kondomer åbent og naturligt har vi fjernet tabustemplet. Det har ført til en stærkt øget anvendelse af kondomer — med færre uønskede graviditeter til følge. Desuden er kondomet jo det eneste præventivmiddel der beskytter imod gonorré, hvilket har medført at antallet af gonorrétilfælde senest er faldet godt 25 % i Sverige. Nu arbejder vi for at den samme udvikling skal komme i gang i Danmark.

RFSU kondomer kan du stole på.
I Danmark findes der ikke nogen statslig importkontrol af kondomer. Det synes vi er foruroligende. Det betyder at kondomer af både god og dårlig kvalitet let kan slippe ind i landet. Ganske vist har de fleste producenter deres egen kontrol, men alligevel stoppes mange partier af kendte mærker i den svenske statslige importkontrol. Den svenske socialstyrelse stiller strenge krav til kondomer. Men ikke strenge nok, mener vi i RFSU. Vi har råd til at ofre mere tid og flere penge på kontrol end andre.

Naturligvis vil vi gerne indkassere penge til seksualoplysning, men det vigtigste er trods alt at folk stoler på os.

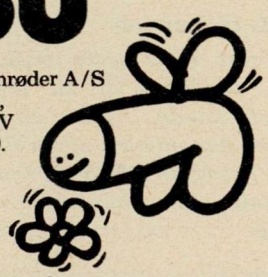
Nå RFSUs kondomer har gennemgået den statslige importkontrol stifter de bekendtskab med Nordens mest følsomme penis. Testpenisen opdager huller og svage steder som intet menneskeligt øje ville opdage før det var for sent. Senere når kondomerne er emballeret foretager vi yderligere en kontrol for at være sikre på at der ikke er sket noget under selve emballeringen.
Skulle vi på dette tidspunkt opdage en fejl kasserer vi hele partiet. Vi tør ikke løbe nogen risiko. Vi ønsker at du skal kunne stole på os.
RFSUs kondomer: Profil, Black Jack og Blommor och Bin kan du nu købe hos Kvickly og Comus, i en del Brugser og andre levnedsmiddelforretninger.

Riksförbundet för sexuell upplysning.

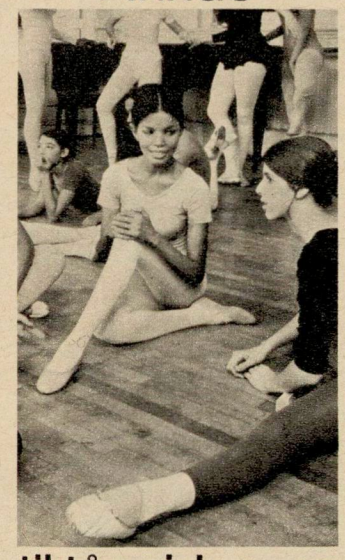
RFSU

Import:
T. Damgaard Schrøder A/S
Vesterbrogade 37,
1620 København V
Tlf. (01) 22 20 00.

Kondomer er ikke længere noget man snusker med under disken.

Kvinde

til tåspidserne

Ingen tvivl om det. Du er blid, elegant og køn, men det hele står og falder ikke med det lille smil. Du er sikker – og selv om du er ung, er du også sikker på dig selv som kvinde.

Hvorfor miste denne vidunderlige følelse under menstruationen? Brug Tampax tamponer – den indvendige menstruations-hygiejne. De giver fuldstændig sikker beskyttelse. Ingen lugt, gnaven eller andet ubehag. Tampax tamponen med det hygiejniske indføringshylster, som udelukker direkte berøring og gør indføringen let, udvider sig både i bredden og i længden. Det er heller ikke noget problem at komme af med den. Både indføringshylster og tampon er lige til at skylle ud i toilettet.

Man behøver ikke være ret gammel, før man er stor nok til at bruge Tampax tamponer. De fås i 2 størrelser: Regular og Super. En af dem er den rigtige til dig.

Lige fra starten...

gør +dage til +dage!

Indvendig menstruations-hygiejne

Til TAMPAX SCANDINAVIA A/S
St. Kannikestræde 15 - 1169 København K.

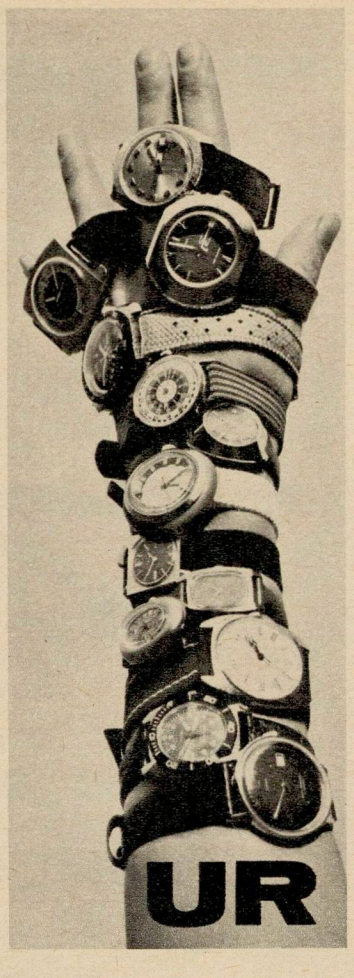
Send mig 1 neutral prøvepakke med 5 stk. Regular Tampax tamponer. Kr. 1,- i frimærker vedlægges.

Navn:

Adresse:

Postnr./by:

SV. 16.73

med ombytnings-motor

Værd at vide om de ure, der forhandles i brugsen.

Kort efter anden verdenskrig begyndte den norsk-amerikanske elektroingeniør *Joakim Lemkuhl* at lave ure. Han var kommet til USA i de første krigsår, udsendt af den norske eksilregering i London, og det var den amerikanske industri, fremfor alt *Henry Fords* ideer, der inspirerede ham til på industrielt plan at tage konkurrencen op med schweizer-urenes håndværksmæssige kvaliteter – og med deres verdensberømmelse. Ligesom Henry Ford ville lave bilen til manden på gaden, ville Lemkuhl fremstille uret til hverdagsbrug. Hans Timex-ure skulle ikke være et kronometer for specialister. Men et produkt i en nøje fastlagt og gennemprøvet standard. Et ur der kunne opfylde de fleste menneskers behov for rimelig præcision til en pris som almindelige mennesker kunne betale.

Et folkeur

I dag sælges Timex over hele verden, nogle steder i en målestok, som berettiger til at kalde det et folkeur. Eksempelvis dækker Timex i Canada 72 pct. af ursalget og i USA 50 pct. Her i Danmark er Timex-urene især i de sidste år blevet meget populære og har omkring 19 pct. af markedet. At de ikke fås i Schweiz kan næppe overraske.

Forklaringen på denne fremgang ligger ikke bare i de industrielle produktionsmetoder (mange andre har fundet ud af at lave ure billigt på samlebånd) – også salgsformen og den specielle serviceordning har stor betydning. Timex-urene sælges alle vegne – efterhånden også hos mange urmagere – og også i brugserne. Det kan lade sig gøre, fordi de er emballerede og deklarerede med henblik på dagligvarebutikken, og fordi den centraliserede service sikrer forbrugerne en billig og hurtig reparation.

Standardiseret service

Forbilledet for serviceordningen er også hentet i bilindustrien. Ligesom man til en folkevogn kan købe en ombytningsmotor, består en rensning eller en reparation af et Timex-ur normalt i, at værket skiftes ud. Det betyder dog ikke, at det gamle værk smides væk. Det sendes til en Timex-fabrik (for de danske ures vedkommende til Skotland), hvor reparationsarbejdet er standardiseret, og værket kan efter endt eftersyn benyttes igen som ombytningsværk. Det giver stabile og billige reparationspriser – de blev sidst forhøjet for halvandet år siden efter at have været uændrede i fire år. Den dyreste reparation koster for almindelige Timex-ure 26,50, for selvoptrækkende 30,80 og for elurene 45 kr. (excl. moms). Et nyt ur koster 79 kr. for den billigste model og 372 for den dyreste , et elektrisk dameur. Alle Timex-ure har et års garanti.

Højglans og polering ofres der ikke meget på i et Timex urværk. Jeg syntes, at det så meget råt ud, første gang jeg kiggede ned i et Timex-ur, siger direktøren for den danske afdeling, *E. Willen,* der er uddannet urmager, men de væsentlige dele af hjul og drev, hvor sliddet sker, er på højde med schweizerurene i mellemklassen. Nu gøres der mere ud af urets ydre, men hovedvægten ligger på nyudvikling af værker. Og på kontrollen. Da Timex fik fabrik i Tysklands gamle urby, Pforzheim, gik hele det første års produktion derfra – 200.000 ure – udelukkende til USA som test-ure. ●

Aparasit shampoo mod lus og lopper!

APARASIT
hundeshampoo, indeholder midler mod lus og lopper (parasitter). Mild og skånsom med stor vaskeevne.
Affedter ikke pelsen.
Gør den blød, let og blank.

Aparasit spray
mod utøj i kurven.

Fås på apoteker, hos materialister og i specialforretninger.

Lassen & Wedel A/S (03) 19 05 98

FÅ EN TALLERKEN DERES BARN HAR TEGNET

Festligt tilbud fra OMO

Gennem OMO kan De nu få en tallerken, Deres barn selv har dekoreret – en tallerken, der for altid vil bevare en af Deres barns tegninger.

Tallerkenen, som tegningen overføres på, er af brudsikker Nopalon og 23 cm i diameter.

Den kan bruges dag ud og dag ind, uden at tegningen eller dens farver forsvinder.

Så nemt er det:

I OMO pakkerne er der et brevkort.

Dette skal blot udfyldes og indsendes, så får De tilsendt specielt tegnepapir og vejledning (OMO betaler portoen).

Den færdige tallerken med Deres barns tegning koster kr. 5 plus forsendelse kr. 3, ialt kr. 8. De skal først betale, når De sender os den færdige tegning.

Fra mandag den 17. september - så længe lager haves: Specialpris på økonomipakke med 3,2 kg. - 80 dl.

SPECIAL PRIS 16,95

OM 4 F

ET folke-UNIVERSITET FOR hele FOLKET

Samtidig med, at Folkeuniversitetet i disse dage fylder 75 år, er det inde i en modernisering og udvidelse af virksomheden, som foreløbig har tredoblet elevantallet og skaffet denne aftenskoleform i kontakt med helt nye kredse landet over.

Der er trængsel inden for alle grene af vort undervisningsvæsen. Men få eller ingen steder holder væksten i tilgangen trit med *Folkeuniversitetets*. I løbet af det sidste par år er elevantallet steget fra ca. 7000 til ca. 20.000. Og man regner med en årlig forøgelse på mindst 25 pct. i de næste år.

Den stærke fremgang falder sammen med en klar ændring af Folkeuniversitetets profil.

(Fortsættes side 33)

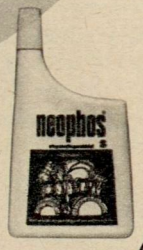
Find navnet på Deres opvaskemaskine her:

GRØN ETIKET

- Danmax Major 6 pers.
- General Electric
- Hotpoint
- Husqvarna
- Indesit
- Kenwood Stine fortyndes 1:6
- Kirk Centrimatic
- Kockum
- Miele
- Philco-Ford
- Zanussi

BLÅ ETIKET

- AEG
- Asea-Skandia
- Atlas 6–12 pers.
- Bauknecht
- Bosch
- Candy
- Electrolux
- Hoover
- LK Safir
- Major 10 pers.
- Rondotella
- Siemens
- Vølund

- Disse maskiner kan indstilles til at bruge afspændingsmiddel med enten grøn eller blå etiket

-nu ved De, om De skal bruge Neophos afspændings-middel med grøn eller blå etiket...

Men lige meget om De skal bruge afspændings-middel med grøn eller blå etiket, skal De til selve opvasken bruge Neophos opvaskepulver, der kemisk og teknisk nøje er tilpasset Neophos afspændingsmidler.

neophos

Fås stadig i 4 kg økonomi-spand

Brug Neophos i opvaskemaskinen – det er glasklart! Benckiser **Tlf. (01) 49 01 88**

En lille pause... en hyggelig sludder... ild på en Cecil: den er altid perfekt rullet af fyldige, mættende blended-tobakker...

...så er der tid til en Cecil

(Fortsat fra side 31)

Folkeuniversitet i hver tredje kommune

I mange år spillede denne aftenskoleform – som i disse dage fylder 75 – kun en rolle i universitetsbyerne *København, Århus* og *Odense.* Men det er udenfor disse skolecentre, man i de sidste år har oplevet den mest bemærkelsesværdige fremgang – som resultat dels af en modernisering og dels af systematiske henvendelser til samtlige kommuners voksenundervisningsnævn. Der findes nu lokalt arbejdende Folkeuniversitetskomiteer i hver tredje kommune – 75 i alt.

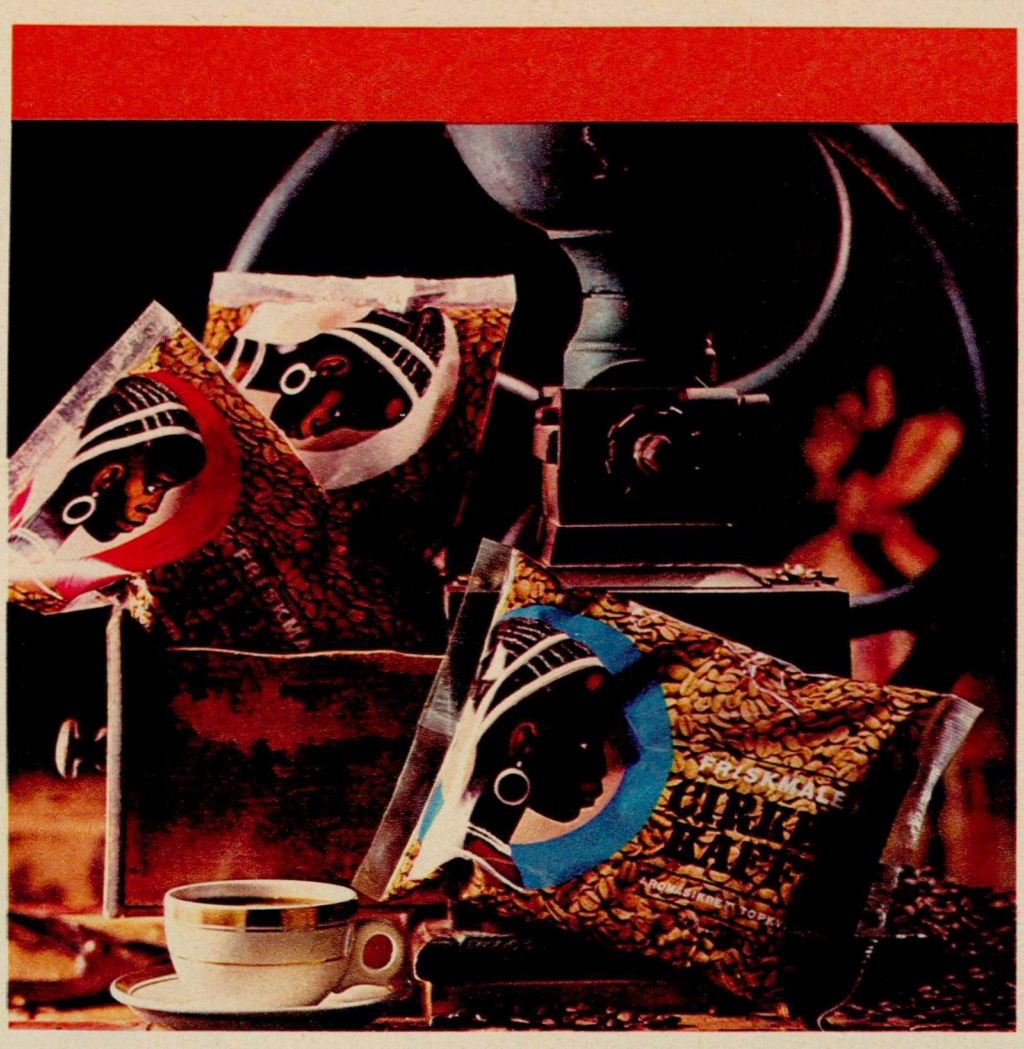
Desuden er der formentlig en social forskydning i gang, således at FU-kursernes deltagere rekrutteres fra bredere befolkningslag end tidligere. Efter formålsparagraffen skal Folkeuniversitetet gøre en indsats for at udslette skellene mellem de højt uddannede og de lavt uddannede i samfundet, men det har tidligere haft svært ved at leve op til denne målsætning.

Kommer de, der har mest brug for tilbudet?

Tidligere undersøgelser i universitetsbyerne viste, at ca. 40 pct. af FU-eleverne i forvejen var højt uddannede, og at kun få ufaglærte og andre med minimumsskoleuddannelse deltog i arrangementerne. I virkeligheden har FU (og andre aftenskoler) måske utilsigtet været med til at øge „uddannelseskløften" – fordi man her som på så mange områder oplevede, at „hvo meget har skal mere gives".

Billedet menes at tegne sig noget anderledes uden for de store byer,

(Fortsættes side 35)

Gammeldags hygge, friskmalet kaffe

blå, hvid eller rød

Vælg den, De bedst ka' li'.

Cirkel kaffe
er altid pakket umiddelbart efter at den er malet. Derfor er Cirkel kaffe altid frisk og har sin fulde duft og aroma.

Cirkel kaffe
er varedeklareret og forsynet med tydelig angivelse af sidste salgsdato.

Cirkel kaffe
fås i vacuumpakket pose eller dåse på 500g og i poser med 250 g eller 125 g.

ingen tvivl om kvaliteten

F D B

Slap af med Samarin.
Hver dag.
Boblende, brusende Samarin.
Når du har spist for meget. Drukket for meget.
Røget for meget. Sovet for lidt.
Samarin er godt for dig.
Samarin kan tåles af alle. Fås i portionspakning
til taske og skrivebordsskuffe.
Og i flaske til at ha' hjemme.

Ha' det godt!

Cederroths A/S København

(Fortsat fra side 33)

men man har ikke nogen sikker viden om elevskarens forudsætninger. Derfor er det meget spændende, hvad der kommer ud af en sociologisk undersøgelse, som Folkeuniversitetet starter nu i efteråret for at få klarlagt elevernes baggrund.

– Mange af foredragsrækkerne og studiekredsene har i alt fald samlet deltagere med forbavsende forskellige forudsætninger, siger en af nøglepersonerne bag de sidste års fremgang, studierektor *Harald Krebs* fra Folkeuniversitetets landssekretariat. – I et kursus om „Sprog og kommunikation" deltog f. eks. lærere fra folkeskolen og gymnasiet, hvoraf flere betragtede det som en slags efteruddannelse, men også havnearbejdere, svejsere, sygeplejersker og ekspeditricer . . .

Flere unge, bl. a. til teologi og filosofi

De fleste FU-elever menes at være i 30-40 års alderen – og der er mange ældre – men antallet af unge er stigende. De unge har været meget interesseret i teologiske og filosofiske emner. Det har bl. a. vist sig i nogle studiekredse, som har gennemanalyseret Jesus Christ Superstar-epoken. Også emner som Grundtvig, ungdomsoprøret i filosofisk sammenhæng og serier om etik og teknik, etik og filosofi har vist sig at appellere til mange unge.

Folkeuniversitetets grundlæggende idé er at udbrede kendskabet til den videnskabelige forskning ved at lade aktive videnskabsmænd redegøre for tingene på en for menigmand forståelig måde. Som et ty-

(Fortsættes side 36)

(Fortsat fra side 35)

pisk eksempel kan nævnes, at forskere fra atom-forsøgsanlægget i *Risø* i de kommende måneder vil holde foredrag i studiekredse over hele landet – om emner som atomenergi, luftforurening og fordele og problemer ved atomkraftværker i Danmark. På samme måde tages en række andre af tidens omdiskuterede emner op til debat. Det må dog understreges, at en betydelig del af FU-virksomheden består i sprogundervisning o. l., og mange af disse kurser adskiller sig reelt ikke i særlig grad fra anden aftenskoleundervisning.

Stor succes på lokal-problemer

Flere steder har Folkeuniversitetet opnået en særlig tiltrækningskraft ved at beskæftige sig med lokalt betydningsfulde problemer. Emnet byplanlægning blev f. eks. en stor succes i *Skive,* hvor der netop var diskussion om udformningen af et center i udkanten af byen. FU-kursernes deltagere syntes mere indstillet på, at man i stedet skulle skabe en publikumsvenlig bykerne.

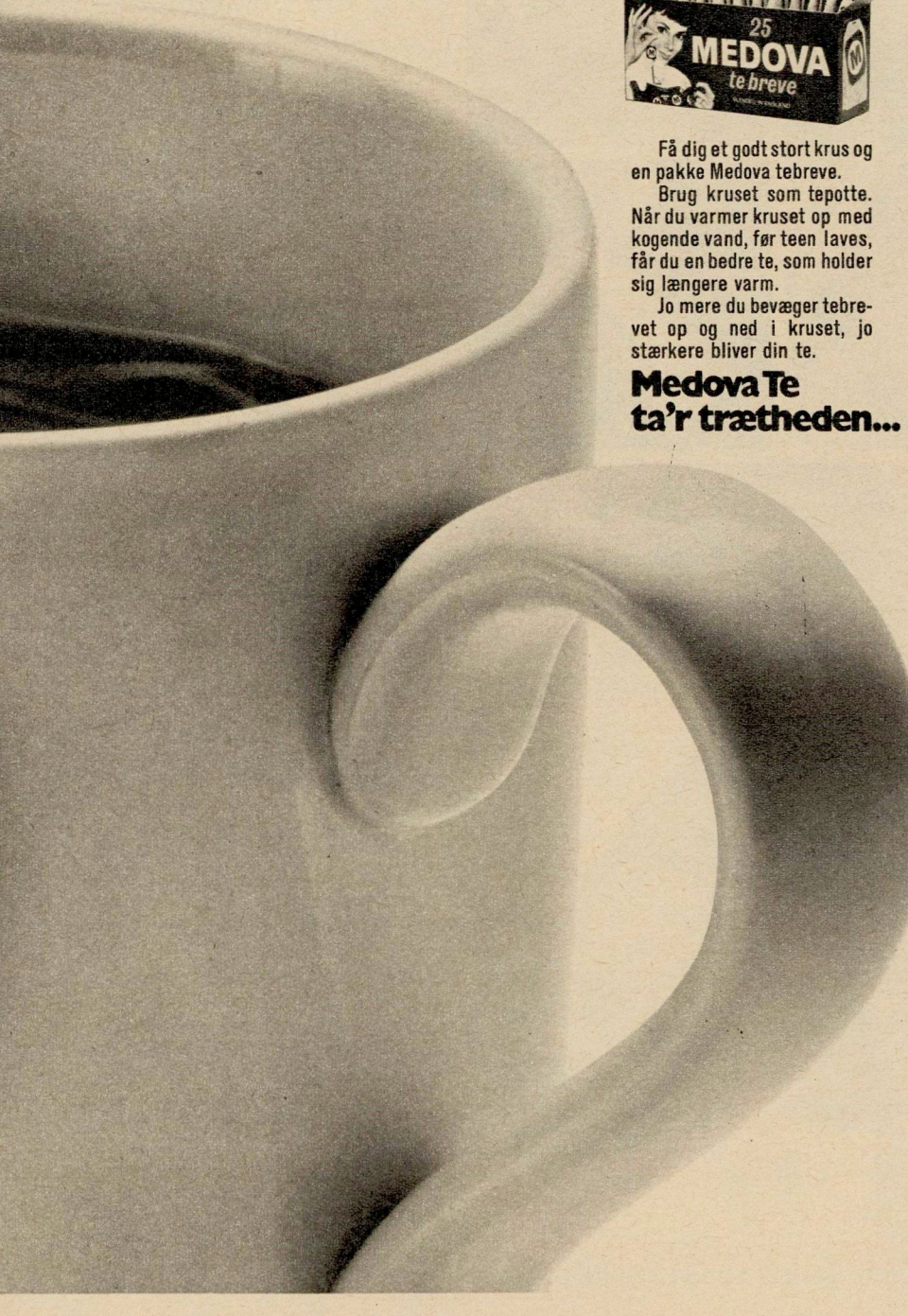
I *Esbjerg* mødte flere hundrede op til studiekredse og foredrag om „Mennesker og miljø i vadehavsområderne". Her medvirkede ikke blot danske sagkyndige, men også gæsteforelæsere fra Holland og Sydslesvig, og serien vakte så stor interesse syd for grænsen, at den nu skal gentages i Flensborg.

Selv noget så specielt som arkæologiske forelæsninger kunne i *Aalborg* samle langt over hundrede tilhørere – utvivlsomt fordi man i

Er du
kl

udkørt .3

Få dig et godt stort krus og en pakke Medova tebreve.

Brug kruset som tepotte. Når du varmer kruset op med kogende vand, før teen laves, får du en bedre te, som holder sig længere varm.

Jo mere du bevæger tebrevet op og ned i kruset, jo stærkere bliver din te.

Medova Te ta'r trætheden...

denne by har en usædvanlig aktiv amatør-arkæologisk forening.

Også langt mindre kommuner kan være med. I den lille stationsby *Hadsten* har man f. eks. præsteret at gennemføre to filosofisk-litterære studiekredse med hver over 100 elever, og i *Egtved* (8000 indbyggere) deltog sidste vinter 3-400 mennesker i FU-studiekredse om emner som ungdomsoprør, astronomi, etik og teknik, EDB, malerkunstens udvikling. Allerstørst tilslutning var der her til en række arrangementer, som behandlede alderdomsforskning. Den lokale FU-komité havde indbudt alle forsorgsfolk i miles omkreds, og ca. halvdelen af deltagerne var pædagoger og forsorgs-medarbejdere.

8 dages sommeruniversitet

I de kommende år kan man bl. a. vente en øget anvendelse af ekskursioner som supplement til kurser og foredrag. Astronomihold har f. eks. været på besøg i planetariet i Hamburg.

Desuden genopliver man næste år sommer-Folkeuniversitetet, som har ligget stille en snes år. Det tilrettelægges som tværfaglige højskoleophold af en uges varighed, hvor deltagerne kan få et praktisk indblik i forskellige videnskaber ved at drage ud med professionelle geologer, botanikere, historikere og andre forskere.

Trods moderniseringen af FU-arbejdet er vi herhjemme langt fra at have en studiemulighed som den, det engelske *Open University* (det åbne universitet) frembyder. Der kan man ved

(Fortsættes side 38)

Hænder der vasker op med VEL bliver bløde som Deres teint

Ja, De føler forskellen med Vel. Mild som en håndlotion bevarer Vel Deres hænder smukke og velplejede, fordi Vel hverken indeholder alkali eller blegemiddel. Blot eet sprøjt Vel og opvasken bli'r strålende ren og skinnende blank på den halve tid - uden aftørring! Nemt og besparende. Ja, skift til Vel for hurtigere opvask og blødere, smukkere hænder.

Vel vasker tallerken... efter tallerken... og alle lige skinnende blanke og rene.

(Fortsat fra side 37)

hjælp af radio- og tv-kurser, korrespondanceundervisning og forelæsninger gennemføre et regulært studium og afslutte med en universitetseksamen. Men man er dog ved at planlægge et sådant system i Danmark. Undervisningsministeriet har nedsat et udvalg med denne opgave, og heri er også Folkeuniversitetet repræsenteret.

Fra Folkeuniversitet til et „rigtigt" studium

I dag er Folkeuniversitetsundervisningen (med enkelte undtagelser som f. eks. sprogprøver) ikke lagt an på, at eleverne skal have en eksamen med hjem eller et papir, der har kontant værdi på arbejdsmarkedet.

– Men vi lægger vægt på emner, som har igangsættende eller praktisk betydning, og der er mange eksempler på, at studerende via Folkeuniversitetet har kunnet nedsætte deres studietid betydeligt, siger rektor Krebs. Det gælder f. eks. indenfor økonomiske fag, som har vist sig at have stor interesse. En studiekreds, som slet og ret hed „Dansk økonomi" var sidste år en bestseller uden lige. Og flere elever har efter at have deltaget i FU-studiekredse i nogle semestre bestået 1. del af cand. oecon-eksamen uden nævneværdig yderligere forberedelse...

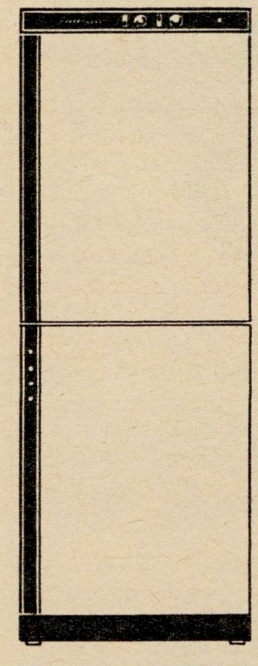
Deltagelse i FU-kurser og studiekredse koster normalt eleven en femmer pr. aften, men (ligesom ved anden aftenskoleundervisning) dækker gebyret ikke omkostningerne. Sidste sæson har Folkeuniversitetet kostet skatteyderne omkring halvanden million kr.

KURT BULOW

ZANUSSI

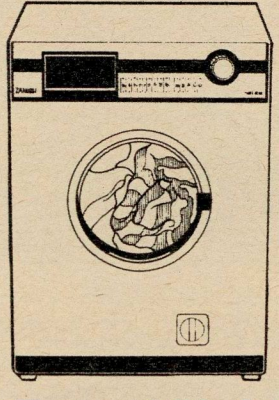
fremtidens ord for køl-frys-vask og emhætter.

Zanussi betyder service og garanti. Det vil bl.a. sige, at en faguddannet montør altid vil være på pletten senest 48 timer efter Deres SOS. (24 timer, hvis det gælder frysere). Denne enestående service gælder hele Danmark og hele Zanussi's store program af emhætter, køle/fryseskabe og vaskemaskiner.
Hils på tre af dem:

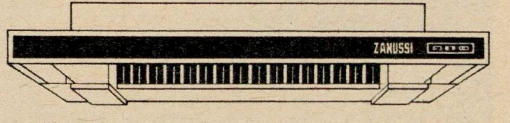
Zanussi FR-T 35 combifrost. 350 l

Kombineret køle-fryseskab. Termostatstyret. 4 stjernet fryseafdeling, der betyder minus temperaturer på under ÷24° ved indfrysning. Automatisk afrimning af køleskab. Fryseskab med 3 hylder. Isterningskuffe og skuffe til småpakker. Højre- eller venstrehængt. Hvid eller avocadogrøn. Højde 167,5 cm. Bredde 59,5 cm. Dybde (excl. håndtag) 65,0 cm.

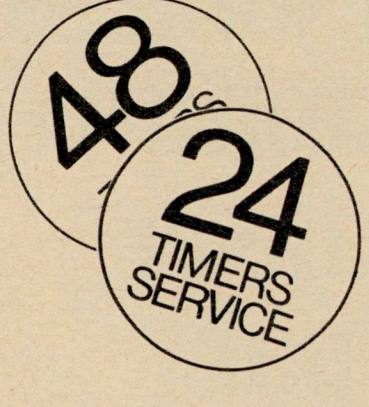
Zanussi DL 6 T vaskemaskine

Vasker 3–4 kg. 4-delt sæbeautomat. Fuld termostatstyring. 30° - 40° - 60° - 90°. 14 programmer, heraf 1 fuldautomatisk bioprogram og separat skylle- og centrifugeringsprogram. Godkendt Woolmarkprogram. Flydeslut på alle skåneprogrammer. Eenknapsbetjening. 2 centrifugeringshastigheder. Børnesikret låge. Omstilbar 220 V/380 V. Bredde 60 cm. Dybde 55 cm. Højde 85 cm.

Zanussi emhætte

Kantudsugning og labyrintfilter. Suger 535 m³ pr. time, og er alligevel markedets mest lydsvage emhætte. Nem at rengøre, fordi alle dele kan skilles uden værktøj, vaskes nemt og monteres igen. Frontplader i 5 forskellige modefarver kan fås som ekstra tilbehør. 60 cm eller 70 cm bred.

ZANUSSI fremtidens ord for service og garanti

Dejlige ben i Noblesse strømpe-bukser 2 par for 10 kroner !

Noblesse strømpebukser er i sømløs crepe – 1 x 20 den. – med hæl-, tå- og sålforstærkning, skridtkile og maskefang i tåen. Fås i 3 str.: 8½-9, 9½-10, 10½-11 i »Ambre« – en dejlig beige nuance, inspireret af sommerens solbrændthed.

Noblesse 242
NU med rabat
2 par for 10 kr.
De sparer 3,90

ingen tvivl om kvaliteten

E D B